

TÜRKİYE CUMHURİYET
MERKEZ BANKASI

Ödemeler Dengesi Raporu 2012- I

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI

İdare Merkezi

İstiklâl Cad. 10 Ulus, 06100 Ankara, Türkiye

Editörler

Ahmet Adnan EKEN, Adnan.Eken@tcmb.gov.tr

Gülbin ŞAHİNBEYOĞLU, Gulbin.Sahinbeyoglu@tcmb.gov.tr

Hazırlayanlar

Zelal AKTAŞ, Zelal.Kotan@tcmb.gov.tr

Altan ALDAN, Altan.Aldan@tcmb.gov.tr

Mustafa Faruk AYDIN, Faruk.Aydin@tcmb.gov.tr

Barış BABAOĞLU, Baris.Babaoglu@tcmb.gov.tr

Olcay Yücel ÇULHA, Olcay.Emir@tcmb.gov.tr

Eda ALTUNTAŞ DURSUN, Eda.Altuntas@tcmb.gov.tr

Yasemin KANMAZ, Yasemin.Yaman@tcmb.gov.tr

Dr. Osman Çağatay MUTLU, Cagatay.Mutlu@tcmb.gov.tr

Kasım TIRPAN, Kasim.Tirpan@tcmb.gov.tr

Murat TOPKAYA, Murat.Topkaya@tcmb.gov.tr

Burcu TUNÇ, Burcu.Tunc@tcmb.gov.tr

İÇİNDEKİLER

ÖZET	02
1. CARİ İŞLEMLER HESABI	05
1.1. Mal İhracatı	09
1.2. Mal İthalatı	10
1.3. Küresel Konum	11
1.4. Dış Ticaret Hadleri	12
1.5. Hizmetler Hesabı	13
1.6. Gelir Hesabı	14
1.7. Cari Transferler	14
2. SERMAYE VE FİNANS HESAPLARI	15
2.1. Doğrudan Yatırımlar	16
2.2. Portföy Yatırımları	17
2.3. Krediler ve Mevduat	18
3. ULUSLARARASI YATIRIM POZİSYONU	23
3.1. Varlıklar	23
3.2. Yükümlülükler	24
4. EK TABLOLAR	32
KUTULAR	
Kutu 1. Türkiye'nin İhracat Performansının Ürün ve Ülke Grubu Çeşitlendirmesi Çerçevesinde Değerlendirilmesi	06
Kutu 2. Türkiye'de Yerleşik Kişilerin Yurt Dışındaki Mevduatları ve Net Hata Noksan	19
Kutu 3. Yurt Dışı Yerleşikler ile Gerçekleştirilen Repo İşlemleri	25
Kutu 4. Net Uluslararası Rezervler	30

ÖZET

1. İhracatta kriz sonrası dönemde başlayan ılımlı ve istikrarlı artış süreci, 2012 yılının ilk çeyreğinde de devam etmiştir. 2011 yılının ikinci yarısından itibaren Avrupa finans piyasalarında derinleşmeye başlayan sorunların yarattığı belirsizlikler, Türkiye'nin en büyük ihracat pazarı olan Avrupa Birliği ülkelerine yapılan ihracatın hız kesmesine neden olmuş; ancak, son dönemlerde ihracatta bölgesel ve sektörel bazda çeşitliliğin artmasıyla, Avrupa Birliği ülkelerindeki zayıf seyrin ihracattaki olumsuz etkisinin telafi edilebilmesi sağlanmıştır. İhracattaki istikrarlı artış ile birlikte ithalattaki yavaşlamanın dış ticaret dengesinde meydana getirdiği iyileşme cari açığın daralmasında belirleyici olmuştur.

2. Ödemeler dengesi tanımlamasına göre dış ticaret açığı, 2012 yılının ilk çeyreğinde bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 19,4 azalmış olup, yıllık dış ticaret açığı 85,5 milyar ABD doları düzeyinde gerçekleşmiştir. Öte yandan, 2011 yılının ikinci yarısında dış ticaret açığında gözlenen yavaşlama eğilimi devam etmiştir.

3. 2012 yılı Ocak-Mart döneminde cari işlemler hesabı 16,3 milyar ABD doları açık vermiş, yıllık cari işlemler açığı 71,9 milyar ABD doları düzeyinde gerçekleşmiştir. Böylece, mevsimsellikten arındırılmış verilerle cari işlemler açığı ve enerji dışı cari işlemler açığı 2011 yılı dördüncü çeyreğine kıyasla azalmaya devam etmiştir.

4. Net hizmet gelirleri, 2012 yılı birinci çeyreğinde bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 35,2 oranında artmıştır. Bu dönemde, turizm giderlerinin gelirlere oranla daha hızlı azalması, net turizm gelirlerini; ithalattaki düşüğe paralel olarak navlun giderlerinin azalması da net taşımacılık gelirlerini yükseltmiştir.

5. 2012 yılının ilk çeyreğinde, rezerv değişimleri (TCMB, bankalar ve diğer sektörler) ile IMF kredileri hariç tutulduğunda, 11,6 milyar ABD doları sermaye girişi gerçekleşmiştir. Bir önceki yılın ilk çeyreğiyle karşılaştırıldığında, bu yılın aynı çeyreğinde bankaların net kredi geri ödeyicisi oldukları gözlenmiştir. Sermaye girişlerinin temel kaynakları, yurt dışında yerleşik kişi ve bankaların yurt içinde yerleşik bankalar nezdindeki mevduatları, borç senetleri (Hazine ve bankaların yurt dışı tahvil ihraçları) kaynaklı portföy girişleri ile doğrudan yabancı yatırımlar (DYY) olmuştur. Bu dönemde finansman kaynakları içinde, portföy yatırımları ile kısa vadeli sermaye girişlerinin payının arttığı, DYY ve uzun vadeli sermaye girişlerinin payının ise azaldığı gözlenmiştir.

6. Türkiye'deki yerleşiklerin yurt dışı yerleşiklerden olan finansal alacakları ve rezerv varlıkları ile yurt dışı yerleşiklere olan finansal yükümlülüklerinin belli bir tarihteki stok değerini gösteren Uluslararası Yatırım Pozisyonu'na göre, 2012 yılı birinci çeyrek sonu itibarıyla Türkiye'nin yurt dışı varlıkları 182,2 milyar ABD doları, yükümlülükleri ise 561,7 milyar ABD doları olarak gerçekleşmiştir.

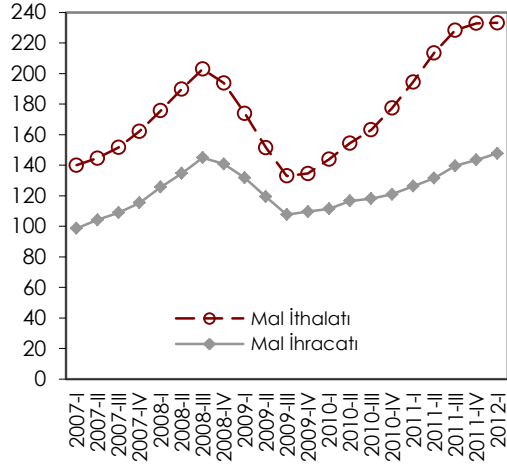
Ödemeler Dengesi
(milyar ABD doları)

	Ocak-Mart			Mart (yıllıklandırılmış)		
	2011	2012	% Değişim	2011	2012	% Değişim
Cari İşlemler Hesabı	-21,6	-16,3	-24,8	-58,9	-71,9	22,0
Dış Ticaret Hesabı	-20,6	-16,6	-19,4	-68,2	-85,5	25,3
Mal İhracatı	33,2	37,5	12,9	126,2	147,7	17,0
İhracat (fob)	31,4	35,3		119,3	138,8	
Bav ul Ticareti	1,1	1,2		4,6	4,5	
Mal İthalatı	-53,8	-54,1	0,5	-194,5	-233,2	19,9
İthalat (cif)	-56,1	-55,7		-203,1	-240,5	
Uyarılama: Nav lun ve Sigorta	3,0	2,5		11,4	11,4	
Hizmetler Hesabı	1,4	2,0	35,2	15,9	18,8	18,0
Turizm (net)	1,9	2,0		16,5	18,2	
Gelir	3,1	2,8		21,5	22,7	
Gider	-1,2	-0,8		-5,0	-4,5	
Diğer Hizmet Gelirleri (net)	-0,5	-0,1		-0,5	0,6	
Gelir Hesabı	-2,8	-2,0	-30,2	-8,2	-6,9	-15,6
Ücret Ödemeleri (net)	0,0	-0,1		-0,1	-0,2	
Doğrudan Yatırım Gelirleri (net)	-1,4	-0,5		-3,4	-1,9	
Portföy Yatırımı Gelirleri (net)	-0,6	-0,6		-0,7	-0,9	
Diğer Yatırım Gelirleri (net)	-0,8	-0,9		-3,9	-4,0	
Faiz Geliri	0,2	0,5		1,1	1,4	
Faiz Gideri	-1,1	-1,3		-5,0	-5,4	
Cari Transferler	0,4	0,4	0,0	1,6	1,7	11,7
İşçi Gelirleri	0,2	0,2		1,0	1,0	
Sermaye ve Finans Hesapları	18,8	12,4	-34,0	53,8	59,0	9,5
Finans Hesabı (Rezerv Varlıklar hariç)	22,7	13,1	-42,4	69,7	53,9	-22,6
Doğrudan Yatırımlar (net)	3,3	2,3	-30,0	9,8	12,4	27,0
Yurt Dışında	-0,9	-2,3		-2,0	-3,8	
Yurt İçinde	4,2	4,6		11,7	16,2	
Portföy Yatırımları (net)	9,3	5,2	-44,1	22,6	17,9	-21,0
Varlıklar	0,7	0,8		-2,0	2,7	
Yükümlülükler	8,6	4,4		24,6	15,1	
Yurt Dışı Yerleşikler Hisse Senedi Alımı	-1,3	0,9		1,6	1,2	
Borç Senetleri	9,9	3,5		23,0	13,9	
Yurt Dışı Yerleşikler DiBS Alımı	6,6	0,4		16,0	8,5	
Hazine Tahvil İhracı	2,3	2,6		4,7	2,8	
Borçlanma	3,3	3,6		7,0	4,6	
Geri Ödeme	-1,0	-1,0		-2,3	-1,8	
Bankalar (net)	1,0	0,6		2,1	2,5	
Diğer Sektörler (net)	0,0	0,0		0,2	0,0	
Diğer Yatırımlar (net)	10,1	5,6	-44,9	37,3	23,6	-36,6
Varlıklar	9,1	1,6		12,7	3,7	
Ticari Krediler	-0,2	-0,5		-1,8	-1,2	
Krediler	-0,2	0,0		-0,9	-0,4	
Efektif ve Mev duat	9,6	2,1		15,4	5,3	
Bankalar	-1,2	1,5		9,7	2,8	
Yabancı Para	-0,5	2,7		10,1	5,5	
Türk Lirası	-0,7	-1,2		-0,4	-2,7	
Diğer Sektörler	10,8	0,6		5,7	2,5	
Yükümlülükler	1,0	4,0		24,6	19,9	
Ticari Krediler	-0,5	-0,1		1,9	2,4	
Krediler	7,2	0,4		19,2	11,9	
Merkez Bankası	0,0	0,0		0,0	0,0	
Genel Hükümet	-0,3	-0,4		0,6	-0,9	
Uluslararası Para Fonu	-0,5	-0,6		-2,7	-2,9	
Uzun Vade	0,2	0,2		3,3	2,0	
Bankalar	4,9	-1,0		18,0	6,6	
Uzun Vade	1,2	-0,2		2,6	4,1	
Kısa Vade	3,6	-0,7		15,5	2,5	
Diğer Sektörler	2,7	1,8		0,5	6,2	
Uzun Vade	2,3	0,7		-1,1	2,6	
Kısa Vade	0,4	1,1		1,6	3,7	
Mev duat	-5,8	3,7		3,1	5,1	
Merkez Bankası	-0,2	-0,3		-0,7	-2,0	
Bankalar	-5,6	4,0		3,8	7,2	
Resmi Rezervlerdeki Değişim (- artış)	-3,9	-0,7	-82,4	-15,8	5,0	-131,8
Net Hata ve Noksan	2,8	3,9		5,1	12,9	

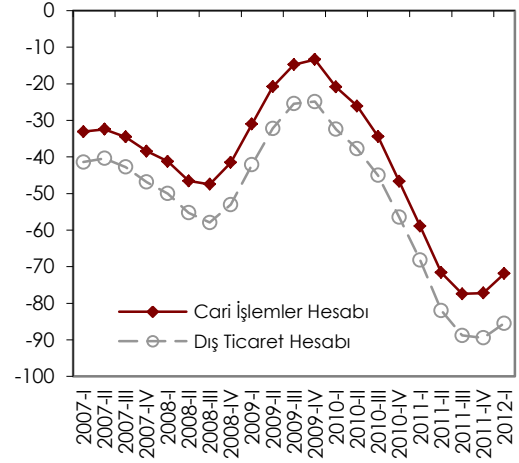
Kaynak: TCMB.

Mal İhracatı ve İthalatı

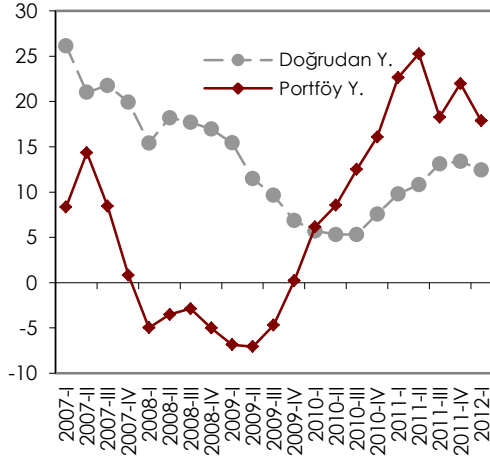
(yıllıklandırılmış, milyar ABD doları)

Dış Ticaret ve Cari İşlemler

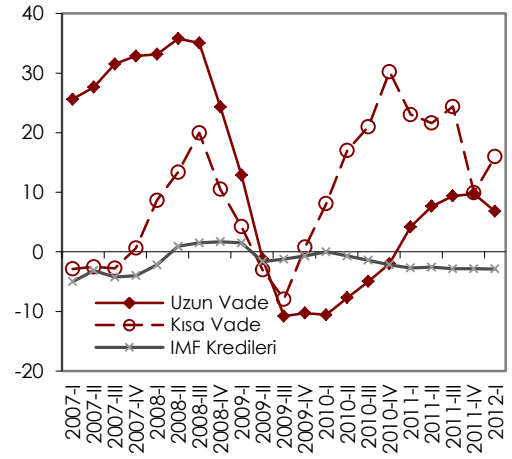
(yıllıklandırılmış, milyar ABD doları)

Doğrudan ve Portföy Yatırımları

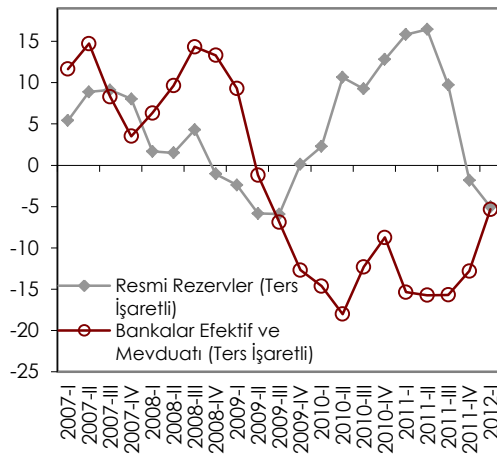
(yıllıklandırılmış, milyar ABD doları)

Diğer Sermaye Akımları

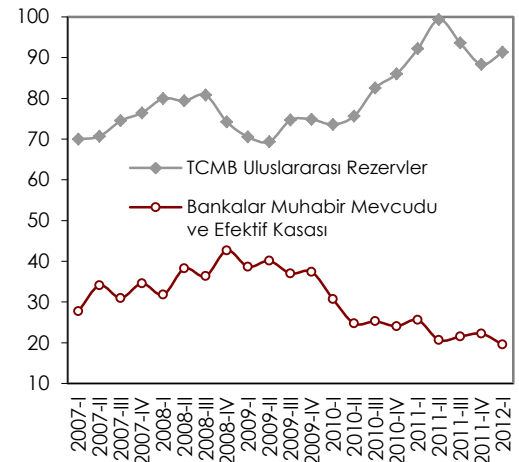
(yıllıklandırılmış, milyar ABD doları)

Rezerv Değişimi (- azalış, + artış)

(yıllıklandırılmış, milyar ABD doları)

Uluslararası Rezervler

(milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB, TÜİK.

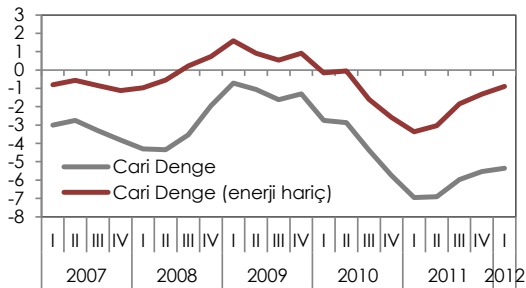

I. Cari İşlemler Hesabı

1. 2012 yılı Ocak-Mart döneminde cari işlemler hesabı 16,3 milyar ABD doları açık vermiş, yıllık cari işlemler açığı 71,9 milyar ABD doları düzeyinde gerçekleşmiştir. Böylece, mevsimsellikten arındırılmış verilerle cari işlemler açığı ve enerji dışı cari işlemler açığı 2011 yılı dördüncü çeyreğine kıyasla azalmaya devam etmiştir.

Cari İşlemler Dengesi

(mevsimsellikten arındırılmış, 3 aylık ort. milyar ABD doları)

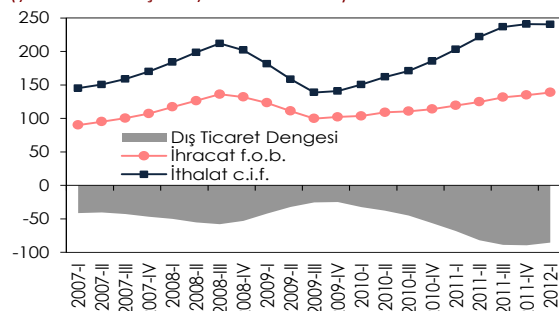

Kaynak: TCMB.

2. İhracattaki istikrarlı artışa karşın ithalattaki yavaşlama sonucunda dış ticaret dengesinde görülen iyileşme cari açığın daralmasında belirleyici olmuştur. Ödemeler dengesi tanımlamasına göre dış ticaret açığı, 2012 yılının ilk çeyreğinde bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 19,4 azalmıştır. Bu dönemde yıllık dış ticaret açığı 85,5 milyar ABD doları düzeyinde gerçekleşmiş, böylece 2011 yılı ikinci yarısında dış ticaret açığında gözlenen yavaşlama eğilimi devam etmiştir.

Dış Ticaret Açığı

(yıllıklandırılmış, milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB.

3. İhracatta kriz sonrası dönemde başlayan ılımlı ve istikrarlı artış süreci 2012 yılının ilk çeyreğinde de devam etmiştir. Küresel kriz ve özellikle 2011 yılının sonlarında baş gösteren finansal kriz, Türkiye'nin en büyük ihracat pazarı olan Avrupa Birliği ülkelerine yapılan ihracatın hız kesmesine neden olmuştur. Ancak, son dönemlerde Türkiye'nin ihracatta bölgesel ve sektörel bazda çeşitliliği artırabilmiş olması, Avrupa Birliği ülkelerindeki zayıf seyrin ihracattaki olumsuz etkisinin telafi edilebilmesini sağlamıştır (Kutu 1).

Kutu 1

Türkiye'nin İhracat Performansının Ürün ve Ülke Grubu Çeşitlendirmesi Çerçevesinde Değerlendirilmesi

2011 yılının üçüncü çeyreğinde Türkiye'nin ihracatı içinde en yüksek paya sahip olan Euro Bölgesi'nde kamu borçlarının sürdürülebilirliğine dair endişeler alınan politika tedbirlerine rağmen küresel iktisadi görünümü olumsuz etkilemiştir. Bu durum dış talep kanalıyla Türkiye'nin ihracatına yönelik aşağı yönlü riskleri belirginleştirmiştir. Ancak, dış talebe yönelik söz konusu olumsuz gelişmelere rağmen, ihracatın 2011 yılının ikinci yarısından itibaren kriz sonrası eğilimine kıyasla daha hızlı bir büyüme patikasına yönelmesi Türkiye'nin ihracat performansının gelecek dönemde sürdürülebilirliği açısından daha yakından incelenmesini gerekli kılmaktadır. Bu çerçevede, kutuda Türkiye'nin ihracat performansı ürün ve ülke çeşitlenmesi perspektifinden analiz edilecektir.

İhracatın belirli ürün ve ülkelere yoğunlaşması uzun dönemli ihracat artışlarının sürdürülebilirliği önünde engel teşkil etmektedir. Özellikle ihracat fiyatlarındaki beklenmedik değişimler veya ihracat pazarlarındaki ekonomik durgunluklar ihracat gelirlerinde de aşırı dalgalanma yaratabilmektedir. Bu doğrultuda ihracat ürün sepetinin ve ülke gruplarının çeşitlendirilmesi beklenmedik dışsal şoklara karşı ekonomideki kırılganlığı azaltıcı bir rol oynamaktadır.

Türkiye'nin ürün ve ülke grupları¹ çeşitlendirmesini incelemek için 2 ölçüt kullanılmıştır. İlk ölçüt olarak ihracat içinde en yüksek paya sahip ilk 5, 10 ve 20 ürün ve ülke grubunun toplam ihracat içindeki payı kullanılırken, ikinci ölçüt olarak Gini-Hirschman (GH) yoğunlaşma endeksi² kullanılmıştır. GH yoğunlaşma endeksi 0-100 arasında bir değer almaktadır. Buna göre, ülkenin ihraç ettiği mal veya ülke sayısı ne kadar fazla ise ve ihracat bu mallar arasında ne kadar dengeli dağılıyorsa endeks sıfıra yaklaşmaktadır. Bir diğer deyişle, endeksin sıfır değeri mutlak çeşitlenmeyi gösterirken, yüz değer mutlak yoğunlaşmaya işaret etmektedir.

Grafik 1 ve 2 sırasıyla ihracat içinde en yüksek paya sahip ilk 5, 10 ve 20 ürün grubunun toplam ihracat içindeki payını ve GH yoğunlaşma endeksini göstermektedir. Buna göre, Türkiye 2002-2011 döneminde ürün bazında sürekli ve kademeli olarak artan bir şekilde ihracat çeşitlenmesine gidebilmiştir. Türkiye'nin ihracatında en yüksek paya sahip ilk 20 ürünün toplam ihracat içindeki payı 2002'de yaklaşık yüzde 57 iken, aynı oran yıllar içinde kademeli olarak gerilemiş ve 2011 yılında yüzde 47'lere düşmüştür. Diğer taraftan, özellikle kriz sonrası dönemde ürün çeşitlenmesindeki artış hızlanmıştır. Aynı eğilim ilk 5 ve ilk 10 ürün grubu için de gözlenmektedir. GH yoğunlaşma endeksi de söz konusu dönemde ise hızlı bir düşüş sergilemiştir.

¹ Ürün grupları için 260 ürünü kapsayan Standart Uluslararası Ticaret Sınıflandırması (SITC. Rev.4) içinde 3 basamaklı ürün grupları kullanılırken, ülkeler için de Türkiye'nin ihracat yaptığı 200 ülke kullanılmıştır.

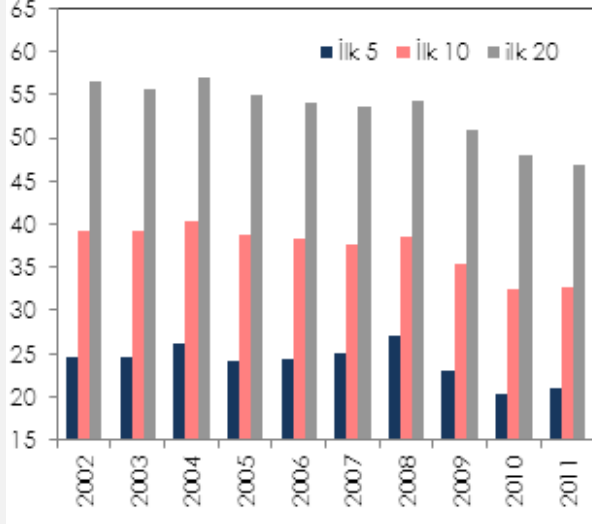
² Gini-Hirschman yoğunlaşma endeksi aşağıda gösterilmektedir. Buna göre,

$$G_i = \left[\sum_{i=1}^n \left(\frac{X_{ij}}{X_i} \right)^2 \right]^{1/2} * 100$$

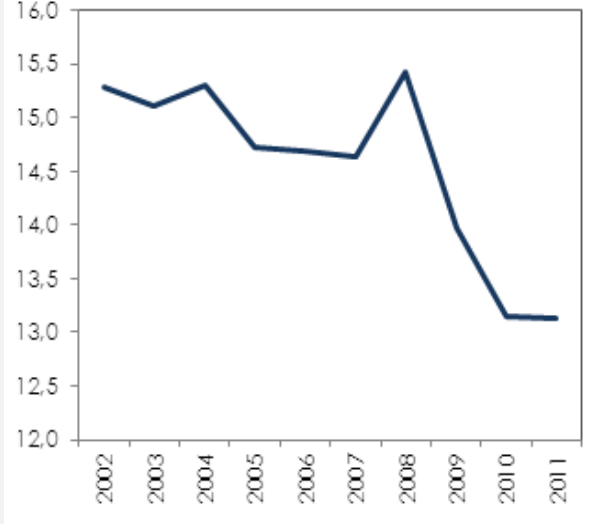
Bu denklemde geçen X_{ij} , j ülkesinin i sektöründeki ihracatını, X_i ise j ülkesinin toplam ihracatını göstermektedir.

Türkiye'nin GH endeksinin sıfıra yakın bir değer alması ihraç ettiğimiz malların dengeli dağıldığına işaret etmektedir. Kriz sonrasında çeşitleme hızındaki ivmelenme GH endeksinde de görülmektedir.

Grafik 1: Ürün Gruplarının İhracat İçindeki Payları (yüzde)

Grafik 2: Ürün Gini-Hirschmann Endeksi

Kaynak: TÜİK ve TCMB hesaplamaları.

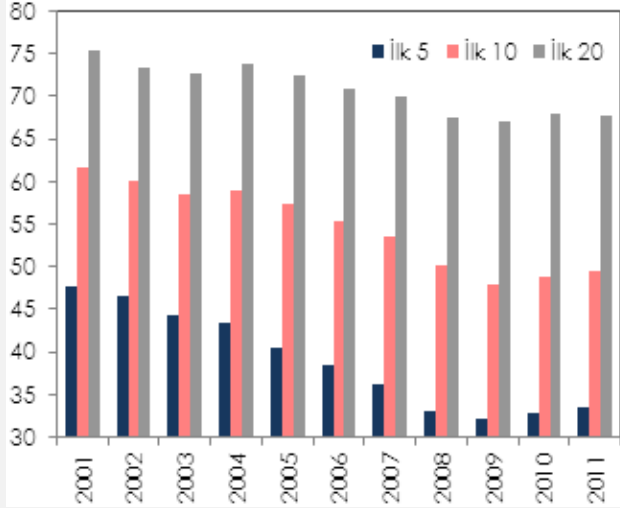
Ülke bazında ihracat çeşitlenmesinin artması da, gerek ihracat gelirlerinde istikrar sağlanması gerekse dünyada ortalamanın üzerinde büyüyen pazarlardan daha çok pay alınması açısından büyük önem taşımaktadır. Bu çerçevede, son on yılda Türkiye'nin ülke bazında ihracat çeşitlenmesini artırdığı göze çarpmaktadır.

İhracatta çeşitlenmenin bir göstergesi olarak ihracatımızda en büyük ağırlığa sahip ilk 5, 10 ve 20 ülkenin toplam içindeki paylarının son on yılda düzenli olarak gerilediği görülmektedir (Grafik 3). 2001-2005 yılları arasında, Türkiye'nin geleneksel ihraç pazarları olarak nitelendirilen Almanya, İngiltere, İtalya, Amerika ve Fransa Türkiye'nin ihracat pazarında ilk 5'teki yerlerini korurken, toplam içindeki payları 2001 yılında yüzde 47,6'dan 2011 yılında yüzde 30'a gerilemiştir. Buna karşılık, Rusya ve Orta Doğu-Kuzey Afrika Ülkeleri (özellikle Irak, BAE, İran ve Mısır) son on yılda toplam ihracatımız içindeki paylarını hızla artırarak ilk 10 ülke içindeki yerlerini almıştır.

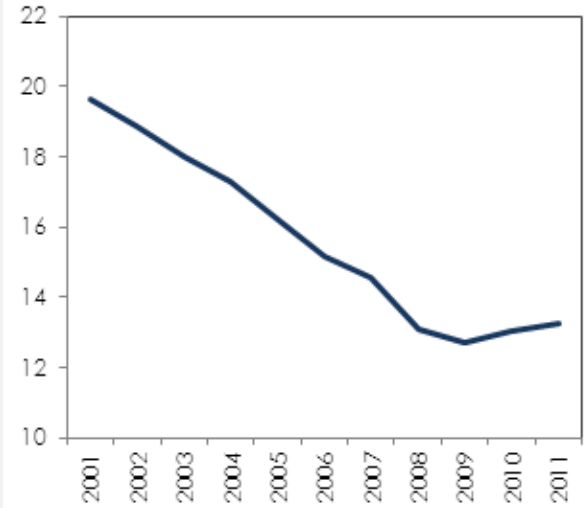
Avrupa Birliği'nin toplam ihracatımız içindeki payı 2001 yılında yüzde 56'dan 2011 yılında yüzde 46'ya gerilerken Orta Doğu-Kuzey Afrika Ülkeleri aynı dönemde paylarını yüzde 14'ten yüzde 26'ya yükseltmiştir. Ayrıca, en önemli ihracat pazarımız olan Almanya'nın payı 2001'de yüzde 17 iken 2011 yılında yüzde 10'a düşmüş; buna karşılık Irak dikkate değer bir çıkış yaparak 2001 yılında pay sahibi değilken 2011 yılında toplam ihracatımızdan yüzde 6,2 pay alarak ülke sıralamasında ikinciliğe yükselmiştir.

İhracatta çeşitlenmenin bir diğer göstergesi olarak ülkeler için de GH yoğunlaşma endeksi hesaplanmıştır. Bu doğrultuda bakıldığında, son on yılda ülke bazlı GH endeksinin düzenli olarak azaldığı ve dolayısıyla, ihracatımızda ülke çeşitliliğinin 2001-2011 döneminde gözle görülür biçimde arttığı görülmektedir (Grafik 4).

Grafik 3: Ülke Gruplarının İhracat İçindeki Payları (yüzde)

Grafik 4: Ülke Gini-Hirschmann Endeksi

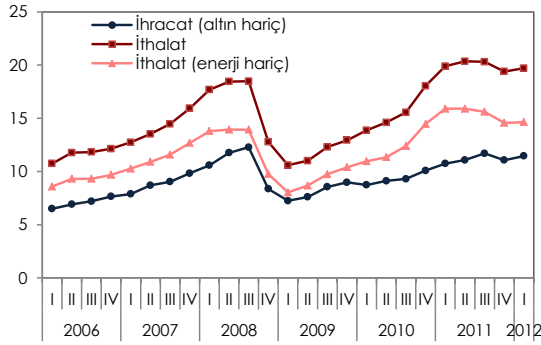
Kaynak: TÜİK ve TCMB hesaplamaları.

Sonuç olarak, son 10 yıllık dönemde Türkiye'nin hem ürün hem de ülke grubu bazında ihracat çeşitlenmesini arttırdığı gözlenmektedir. Özellikle ihracatımız içinde en büyük pazar olan AB ülkelerindeki daralmanın etkilerinin ürün çeşitlendirme sayesinde büyük oranda azaltıldığı görülmektedir. Bu çerçevede önümüzdeki dönemlerde ihracatta çeşitlendirmenin beklenmedik dışsal şoklara karşı ekonomideki kırılganlığı azaltıcı bir rol oynayabileceği düşünülmektedir.

4. Diğer yandan, yurt içi talepteki yavaşlama ve Türk lirasındaki değer kaybı bu dönemde ithalat talebini sınırlamıştır. Petrol fiyatlarındaki hızlı yükselişe karşın enerji dışı ithalat fiyatlarının düşmesi ithalat artışının yavaşlamasına katkıda bulunmuştur.

İthalat ve İhracat

(mevsimsellikten arındırılmış, 3 aylık ort. milyon ABD doları)

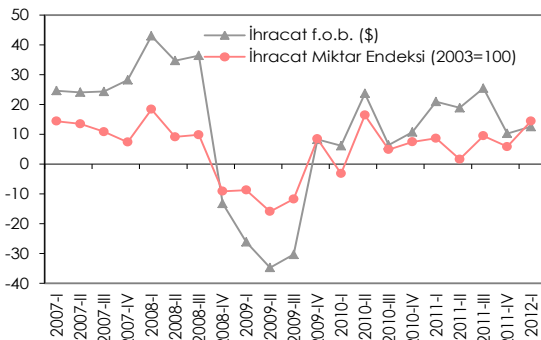
Kaynak: TCMB.

1.1 Mal İhracatı

5. TÜİK tarafından açıklanan verilere göre ihracat 2012 yılının ilk üç aylık döneminde de ılımlı artış eğilimini devam ettirmiştir. Bu dönemde ihracat, bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 12,5 oranında artarak yıllık 138,8 milyar ABD doları tutarına ulaşmıştır. İhracat birim değeri yüzde 1,6 oranında düşerken, ihracat miktar endeksi yüzde 14,4 oranında yükselmiştir. Böylece, ihracat artışı temel olarak reel ihracattaki artıştan kaynaklanmıştır.

İhracat - Nominal ve Reel

(yıllıklandırılmış, yüzde değişim)

Kaynak: TÜİK.

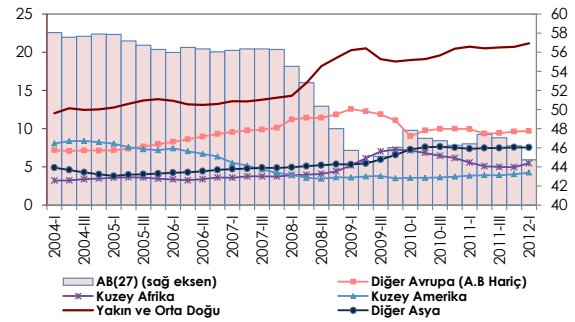
6. Altın ihracatı 2012 yılının ilk çeyreğinde ihracat artışına en fazla katkı yapan kalem olmuştur. Bunu petrol ürünleri ve demir çelik ihracatı takip etmiştir. Yıllık ihracat artışına en fazla katkı ise sırasıyla demir-çelik, petrol ürünleri, motorlu kara taşıtları, tekstil ve

elektrikli makine ve cihazlar sektörlerinden gelmiştir.

7. Avrupa Birliği ülkelerine ihracat, küresel kriz döneminde belirgin bir düşüş gösterdikten sonra 2009 yılının ikinci çeyreğinden itibaren ılımlı bir toparlanma sürecine girmiştir. Bununla birlikte, Euro bölgesindeki zayıf seyrin güçlenmesiyle, 2012 yılının ilk üç aylık döneminde, Avrupa Birliği ülkelerinin toplam ihracat içindeki payı düşüş eğilimini korumuştur. Avrupa Birliği dışındaki Avrupa ülkelerinin payında bir değişiklik olmazken, Kuzey Afrika ile Yakın ve Orta Doğu ülkelerinin payında bir miktar artış gözlenmiştir. Bu dönemde en fazla ihracat Almanya, Irak, İngiltere, İtalya, Fransa ve Rusya'ya yapılmıştır. Irak, Suudi Arabistan, Mısır ve İsviçre bir önceki yıla göre ihracat içindeki payı en fazla artan ülkeler olurken, Almanya, İtalya, Fransa ve Suriye payı en fazla düşen ülkeler olmuştur.

İhracatta Seçilmiş Bölge Payları

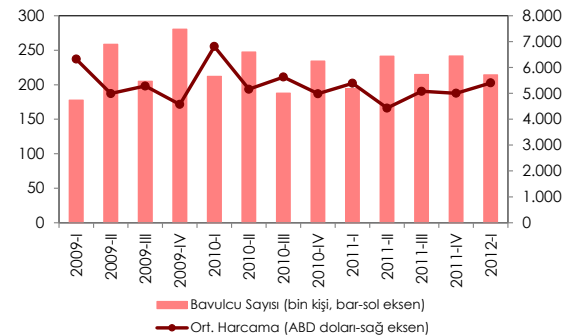
(yıllıklandırılmış, toplam ihracattaki pay, yüzde)

Kaynak: TÜİK

8. TÜİK verilerine göre 2012 yılı birinci çeyreği bavul ticareti yapan kişi sayısının geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 10,3, ortalama harcama tutarının da yüzde 0,3 artması sonucu toplam bavul ticareti gelirleri yüzde 10,5 oranında artarak 1,2 milyar ABD doları seviyesinde gerçekleşmiştir.

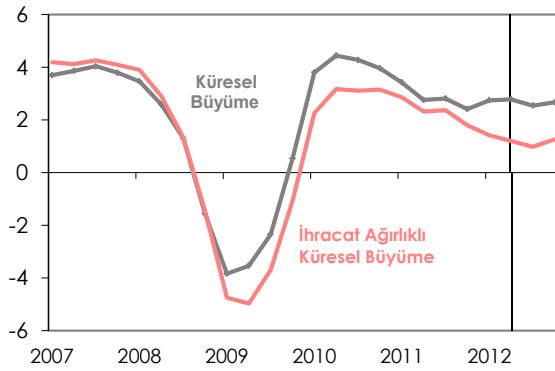
Bavul Ticareti

Kaynak: TÜİK.

9. Euro Bölgesi ekonomilerinde 2011 yılının ikinci yarısından itibaren derinleşmeye başlayan sorunların yarattığı belirsizlikler devam etmekte olup, ABD ekonomisindeki büyüme görünümü zayıf seyrini sürdürmektedir. Buna paralel olarak, TCMB bünyesinde oluşturulan ihracat ağırlıklı küresel büyüme endeksi, Türkiye'nin ihracat pazarındaki ülkelerin büyüme beklentisinin küresel büyüme beklentisinin belirgin olarak altında bir performans sergileyeceğine işaret etmektedir.

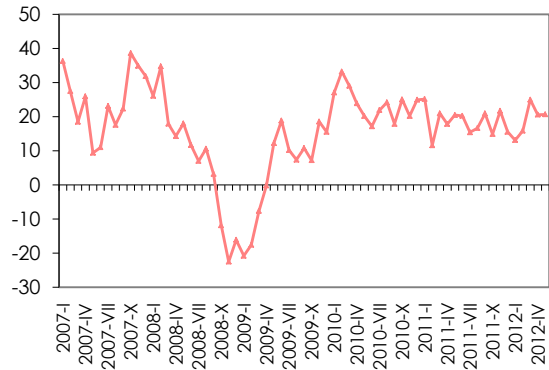
Türkiye İçin Dış Talep Göstergesi (yıllık yüzde değişim)

Kaynak: Bloomberg, Consensus Forecasts, IMF, TCMB.

10. İmalat sanayinde faaliyet gösteren firmaların gelecek üç aya yönelik ihracat beklentileri, yılın ilk çeyreğinde iyimser bir görünüm sergilerken, Nisan ve Mayıs aylarında daha temkinli bir duruşa işaret etmektedir.

İhracat Beklentileri (İYA gelecek üç aydaki ihracat sipariş beklentisi) (mevsimsellikten arındırılmış (artış-azalış))

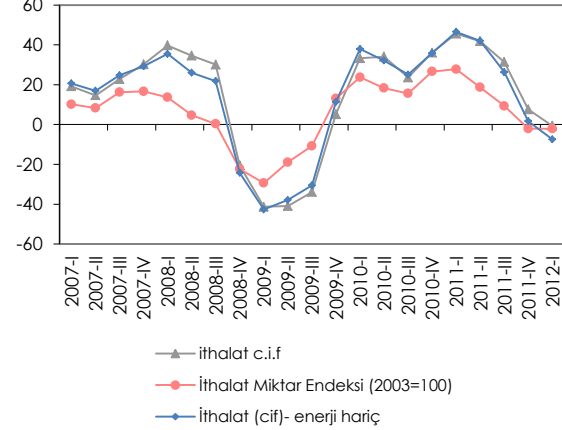
Kaynak: TCMB.

1.2 Mal İthalatı

11. TÜİK tarafından açıklanan verilere göre, ithalatta 2011 yılının son çeyreğinden itibaren gözlenen yavaşlama 2012 yılının ilk üç aylık döneminde de devam etmiştir. 12

aylık ithalat, bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 18,4 oranında artarak yıllık 240,5 milyar ABD doları düzeyinde gerçekleşmiştir. Enerji ithalatı hariç tutulduğunda ithalatta daha güçlü bir düşüş gözlenmektedir. Bu dönemde ithalat miktar endeksi yüzde 2,1 oranında gerilerken, birim değer endeksi yüzde 1,5 oranında artmıştır.

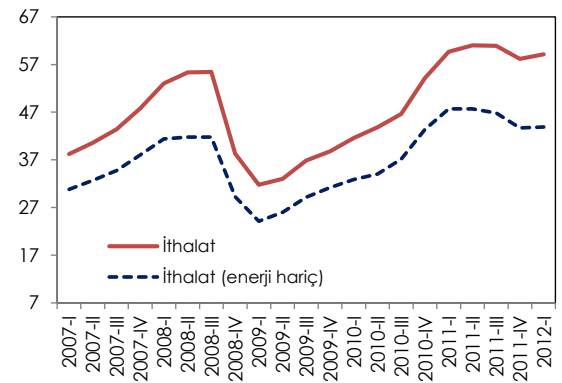
İthalat - Nominal ve Reel (yıllık yüzde değişim)

Kaynak: TÜİK.

12. Mevsimsellikten arındırılmış verilere bakıldığında, enerji hariç ithalat yatay bir seyir izlerken, enerji fiyatlarındaki artış nedeniyle toplam ithalatta küçük bir artış gözlenmektedir.

Enerji Dışı İthalat (mevsimsellikten arındırılmış, milyar ABD doları)

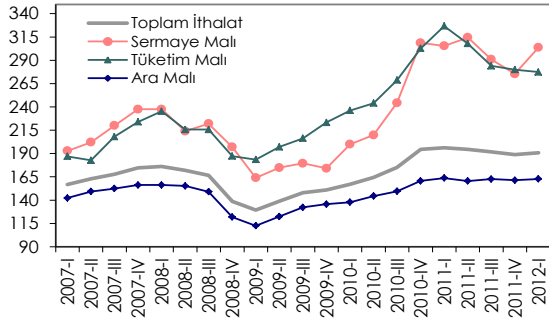

Kaynak: TÜİK, TCMB.

13. İthalatın alt kalemleri incelendiğinde, tüketim malı ithalatındaki düşüşün devam ettiği, 2011 yılının ikinci çeyreğinden itibaren gerileyen sermaye malları ithalatında ise artış olduğu görülmektedir. Ara malları ithalatı, ekonomideki yavaşlamanın etkisiyle yatay bir seyir izlemektedir.

İthalat ve Seçilmiş Alt Sektörler

(mevsimsellikten arındırılmış miktar endeksleri, 2003=100)

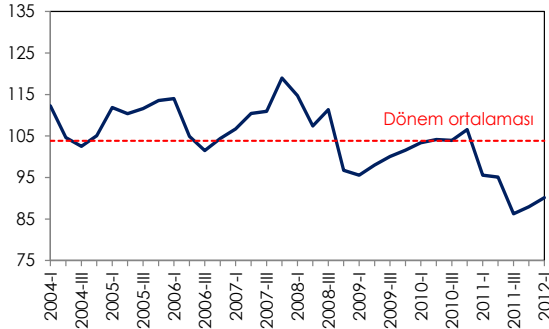

Kaynak: TCMB.

14. Reel kur, 2011 yılının son çeyreğinden itibaren yükselmeye başlamıştır. Bununla birlikte, gelişmekte olan ülkeler bazlı reel kur, dönem ortalamasının altında seyretmektedir.

Reel Efektif Kur

(gelişmekte olan ülkelere göre, TÜFE bazlı, 2003=100)

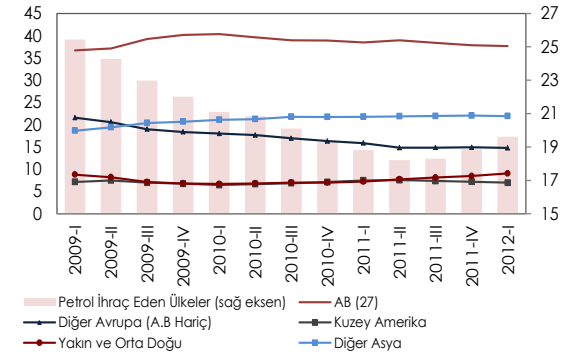

Kaynak: TCMB.

15. İthalatın bölgesel yapısında genel olarak kayda değer bir değişim gözlenmezken, özellikle petrol fiyatlarındaki artış nedeniyle Yakın ve Orta Doğu ülkelerinden yapılan ithalatın toplam ithalat içindeki payı 2012 yılının ilk üç aylık döneminde yükselmiştir. Ülke bazında bakıldığında, bu dönemde en fazla ithalat Rusya, Çin, Almanya, İran ve ABD'den yapılmıştır. Bu dönemde toplam ithalat içindeki payı en fazla artan ülkeler İran ve Rusya olmuştur.

İthalatta Seçilmiş Bölge Payları

(yıllıklandırılmış, toplam ithalattaki pay, yüzde)

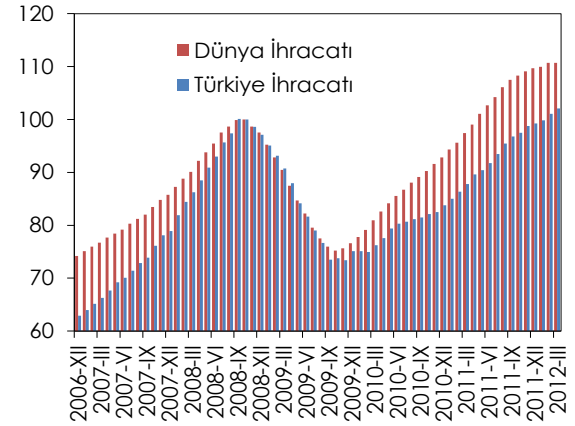
Kaynak: TÜİK.

1.3 Küresel Konum

16. Dünya Ticaret Örgütü verilerine göre dünya ticaretinde 2011 yılı sonunda gözlenen yavaşlama 2012 yılının ilk çeyreğinde de devam etmiştir. Bu dönemde dünya ticareti bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 4,1 oranında artmıştır. Buna karşın, aynı dönemde Türkiye'nin ihracatı % 12,5 artış göstermiştir.

Dünya İhracatı

(yıllıklandırılmış, 2008:10=100)

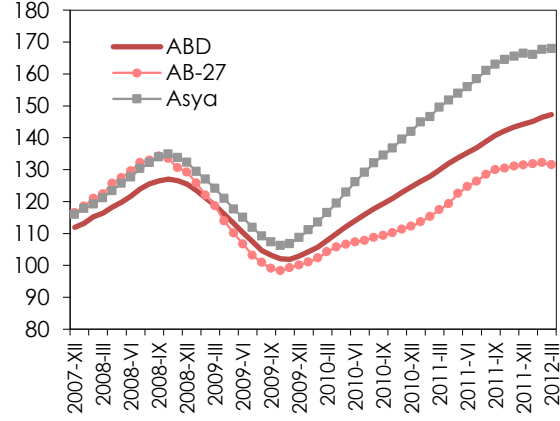

Kaynak: DTÖ.

17. Bölgelere göre dış ticaret verileri incelendiğinde, 2012 yılının ilk çeyreğinde Asya ve AB ülkelerine yapılan ihracattaki artışın bir miktar ivme kaybettiği görülmektedir. İthalatta ise, Avrupa Birliği'nin halen kriz öncesi seviyelerin altında seyretmesi dikkat çekmektedir.

Bölgelere Göre İhracat

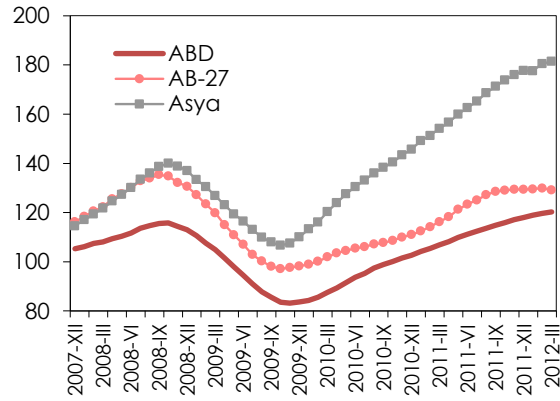
(yıllıklandırılmış, 2006:12=100)

Kaynak: TÜİK.

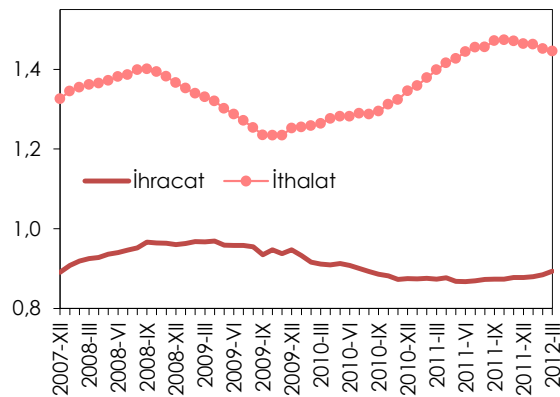
Bölgelere Göre İthalat

(yıllıklandırılmış, 2006:12=100)

Kaynak: TÜİK.

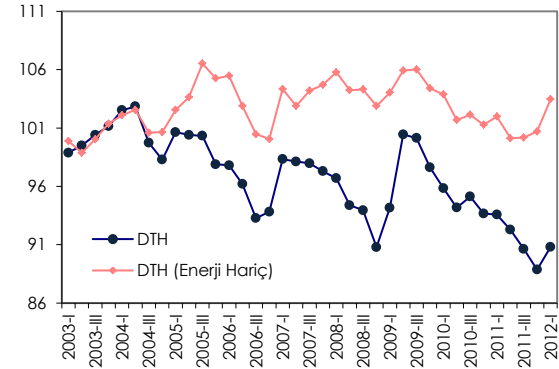
18. Türkiye'nin, 2010 yılında düşmeye başlayan dünya ihracatındaki payı, 2012 yılının ilk çeyreğinde sınırlı da olsa artmıştır. İthalatta ise 2011 yılının ikinci yarısından itibaren Türkiye'nin payında gözlenen düşüş devam etmektedir.

Türkiye'nin Dünya Ticaret Hacmi İçindeki Payı (%)

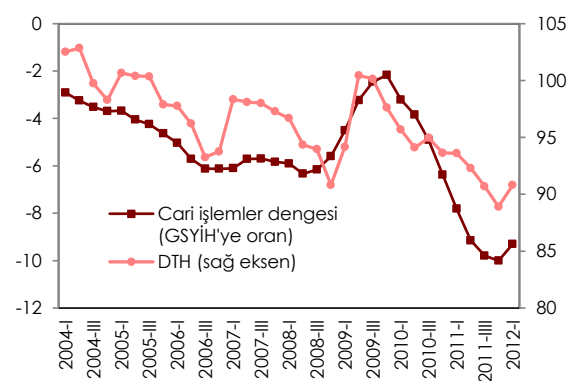
Kaynak: DTÖ.

1.4 Dış Ticaret Hadleri

19. 2009 yılından itibaren dış ticaret hadlerinde gözlenen bozulma eğilimi, 2012 yılının ilk çeyreğinde sona ermiştir. Dış ticaret hadleri (DTH)'ndeki iyileşme enerji kalemleri dışlandığında daha belirgin hale gelmektedir. Diğer taraftan, DTH'deki eğilim ile cari işlemler açığı arasındaki ilişkinin pozitif yönde olduğu dikkat çekmektedir.

DTH ve Enerji Hariç DTH (2003=100)

Kaynak: TÜİK.

DTH ve Cari İşlemler Dengesi

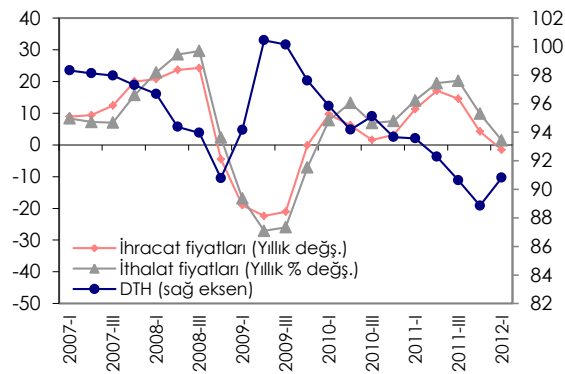
Kaynak: TÜİK.

20. 2012 yılının ilk çeyreğinde, ithalat fiyatları bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 1,4 oranında artmıştır. Enerji fiyatlarındaki yükselişe rağmen ithalat fiyatlarının artış hızındaki yavaşlama, ithalatta ağırlığı yüksek olan enerji dış sektörlerin ithalat fiyatlarındaki düşüşten kaynaklanmıştır. Bu çerçevede, ithalat fiyatları bir önceki yıla göre düşen ana metal, kimyasal ürünler, motorlu taşıtlar ve makine-teçhizat sektörleri toplam ithalat fiyatlarındaki artışın sınırlı kalmasında etkili olmuştur.

21. Bu dönemde, ihracat fiyatları ise yüzde 1,5 oranında düşmüştür. İhracatta ağırlığı yüksek sektörler arasında, tekstil, giyim, makine-teçhizat ve motorlu taşıtlar, ihracat fiyatları en fazla düşen sektörler olmuştur.

22. Bir önceki döneme göre değerlendirildiğinde, ithalat fiyatlarının yüzde 1,9 oranında düştüğü, ihracat fiyatlarının ise yüzde 0,3 arttığı görülmektedir. Bu çerçevede, dış ticaret hadlerinde yılın ilk çeyreğinde bir miktar iyileşme gözlenmiştir

Dış Ticaret Hadleri (2003=100)

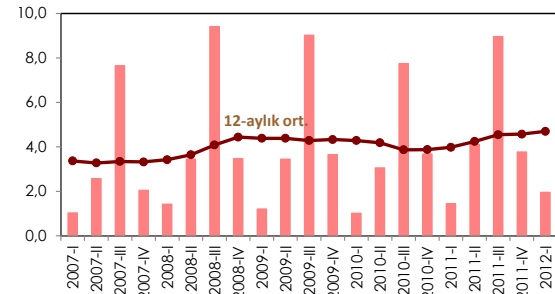
Kaynak: TÜİK.

1.5 Hizmetler Hesabı

23. Net hizmet gelirleri, 2012 yılı birinci çeyreğinde bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 35,2 oranında artmıştır. Bu dönemde, turizm giderlerinin gelirlere oranla daha hızlı azalması, net turizm gelirlerini; ithalattaki düşüğe paralel olarak navlun giderlerinin azalması da net taşımacılık gelirlerini yükseltmiştir.

Hizmetler Hesabı, net

(milyar ABD doları)

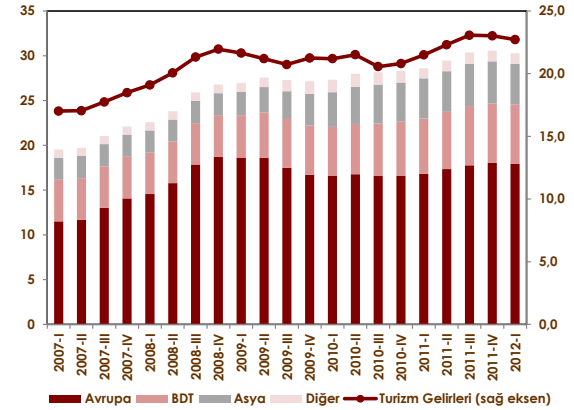
Kaynak: TCMB.

24. Hizmetler kalemi içinde en yüksek paya sahip olan net turizm gelirleri incelendiğinde, 2012 yılı birinci çeyreğinde

bir önceki yılın aynı dönemine göre turizm gelirlerinde yüzde 9,6, turizm giderlerinde de yüzde 36,5 oranında azalış gözlenmiştir. Sonuç olarak, 2012 yılının ilk çeyreğinde net turizm gelirleri bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 7,2 artarak 2,0 milyar ABD doları seviyesinde gerçekleşmiştir. Öte yandan, Türkiye'yi ziyaret eden turist sayısı, geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 6,2 oranında azalış göstermiştir.

Türkiye'ye Gelen Turistlerin Ülke Dağılımı ve Turizm Gelirleri

(yıllıklandırılmış, milyon kişi, milyar ABD doları)

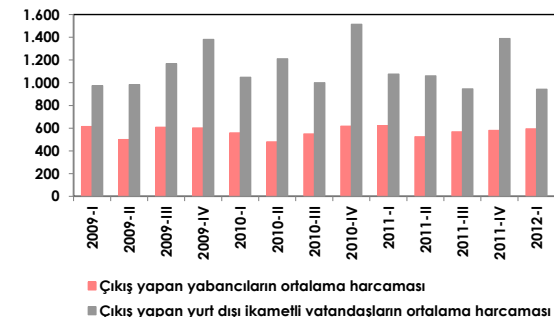

Kaynak: TÜİK.

25. 2012 yılı birinci çeyreğinde yabancı ziyaretçilerin ülkemizde gerçekleştirdiği ortalama harcama tutarı, geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 4,5'lik azalışla 594 ABD doları, yurt dışında ikamet eden vatandaşlarımızın ortalama harcaması ise yüzde 12,4'lük azalışla 943 ABD doları olmuştur.

Ortalama Harcama

(ABD doları/kişi)

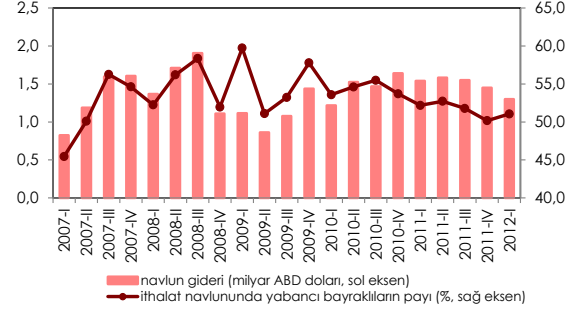
Kaynak: TÜİK.

26. 2012 yılı ilk çeyreğinde, taşımacılık hizmet gelirlerinin bir önceki yıla göre yüzde 5,8 artması, giderlerin ise yüzde 7,3 azalması sonucu net taşımacılık geliri yüzde

123,2 artış göstermiştir. Bu artıştaki en büyük etken, bilet ve yiyecek-içecek hizmet gelirlerinden oluşan diğer taşımacılık gelirlerinde gözlenen yüzde 4,6 oranındaki net artış ve navlun giderlerindeki yüzde 34,4 oranındaki net düşüş olmuştur. Bu dönemde ithalat taşımacılığında yabancıların payında artış olduğu gözlenmiştir.

İthalat Navlun Gideri ve İthalat Taşımasında Yabancı Bayraklıların Payı

(milyar ABD doları, yüzde)

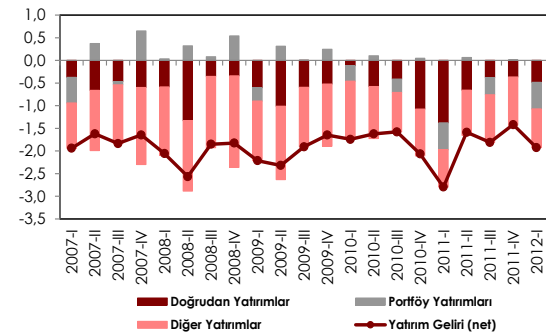
Kaynak: TCMB.

1.6 Gelir Hesabı

27. Gelir dengesinden kaynaklanan net çıkışlar, 2012 yılı ilk çeyreğinde bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 30,2 azalarak 2,0 milyar ABD doları seviyesinde gerçekleşmiştir. Söz konusu çıkışta en büyük paya sahip olan yatırım geliri kalemi altında yer alan doğrudan yatırımlar, portföy yatırımları ve diğer yatırımlar, sırasıyla 0,5 milyar, 0,6 milyar ve 0,9 milyar ABD doları net çıkış kaydetmiştir.

Yatırım Geliri (net) Kompozisyonu

(milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB.

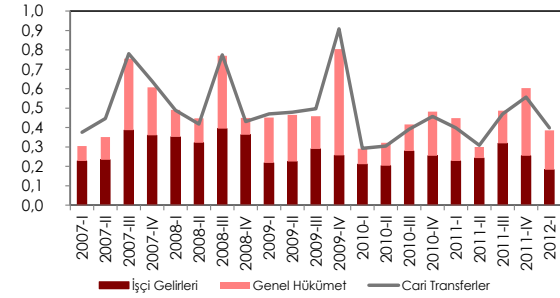
1.7 Cari Transferler

28. 2012 yılının ilk çeyreğinde cari transferlerden kaynaklanan girişler, bir önceki yılın aynı dönemiyle aynı düzeyde gerçekleşmiştir. Bu dönemde genel

hükümet kaynaklı resmi transfer girişleri ilk sırada yer almıştır.

Cari Transferler ve İşçi Gelirleri

(milyon ABD doları)

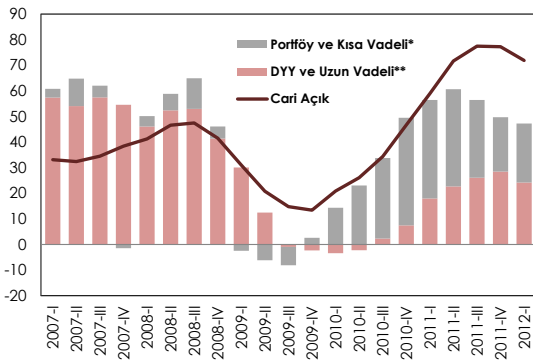
Kaynak: TCMB.

II. Sermaye ve Finans Hesapları

29. 2012 yılının ilk çeyreğinde, rezerv değişimleri (TCMB, bankalar ve diğer sektörler) ile IMF kredileri hariç tutulduğunda, 11,6 milyar ABD doları sermaye girişi gerçekleşmiştir. Bir önceki yılın ilk çeyreğiyle karşılaştırıldığında, bu yılın aynı çeyreğinde bankaların net kredi geri ödeyicisi oldukları gözlenmiştir. Yurt dışında yerleşik kişi ve bankaların yurt içinde yerleşik bankalar nezdindeki mevduatları, borç senetleri (Hazine ve bankaların yurt dışı tahvil ihraçları) kaynaklı portföy girişleri ile doğrudan yabancı yatırımlar (DYY) sermaye girişlerinin temel kaynakları olmuştur. Bu dönemde finansman kaynakları içinde, portföy yatırımları ile kısa vadeli sermaye girişlerinin payının arttığı, DYY ve uzun vadeli sermaye girişlerinin payının ise azaldığı gözlenmiştir.

Cari İşlemler Hesabı ve Finansmanı (yıllıklandırılmış, milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB.

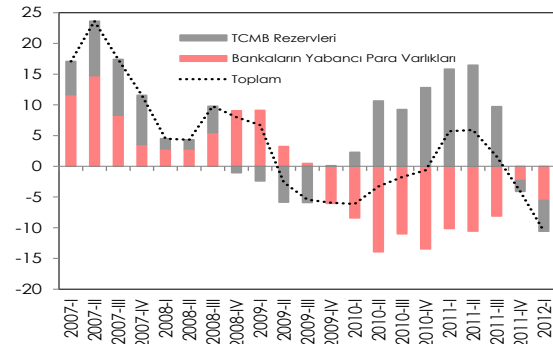
*Portföy ve kısa vadeli sermaye hareketleri; hisse senetleri, hükümetin yurtiçi borç senetleri, bankalar ve diğer sektörlerin kısa vadeli kredileri ile bankalardaki mevduat kaleminin toplamından oluşmaktadır.

**Uzun vadeli sermaye hareketleri; bankalar ve diğer sektörlerin uzun vadeli net kredileri ile bankalar ve Hazine'nin yurtdışına ihraç ettikleri tahvilleri kapsamaktadır.

30. 2012 yılının ilk çeyreğinde TCMB rezervlerinin 0,7 milyar ABD doları artış göstermesinde, Merkez Bankası'nın Ocak

ayındaki döviz satım ihaleleri ve doğrudan döviz satım müdahalelerine karşın, Hazine'nin yurt dışı tahvil ihraçları ile bankaların Merkez Bankası nezdinde tuttıkları mevduatlardaki artış etkili olmuştur. Bu dönemde, bankaların yabancı para varlıklarının da 2,7 milyar ABD doları azalması sonucunda, toplam uluslararası rezervler 2,0 milyar ABD dolarlık bir azalış göstermiştir.

Uluslararası Rezervler (yıllıklandırılmış, milyar ABD doları)

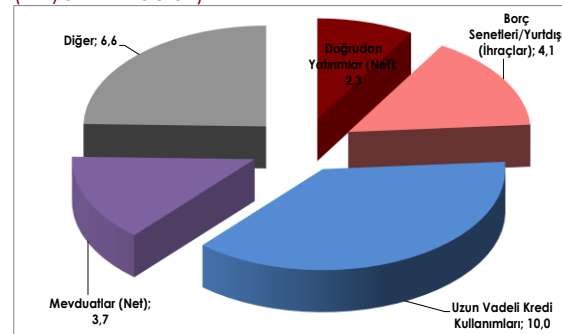

Kaynak: TCMB.

Not: (+) artış; (-) azalış

31. 2012 yılının ilk çeyreğinde bir önceki yılın aynı çeyreğine göre cari transferler hariç cari işlemler açığı 5,4 milyar ABD doları azalış göstermiş ve finansman ihtiyacı 26,7 milyar ABD doları olarak gerçekleşmiştir.³ Finansman kaynakları açısından incelendiğinde ise, özellikle diğer sektörler ve bankaların uzun vadeli kredi kullanımları, borç senetleri (yurtdışı tahvil ihraçları), yurt dışında yerleşik kişi ve bankaların yurt içinde yerleşik bankalar nezdindeki mevduatları ile doğrudan yabancı yatırımlar (DYY) etkili olmuştur.

Seçilmiş Finansman Kaynakları Kalemleri* (milyar ABD doları)

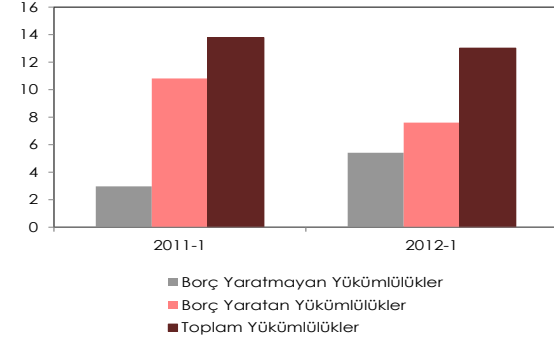
Kaynak: TCMB.

*2012 yılı ilk çeyreği gerçekleşmelerini göstermektedir.

³ Bakınız Ek Tablolar, "Dış Finansman İhtiyacı ve Finansman Kaynakları".

32. Finansman kaynaklarındaki gelişmelere paralel olarak, 2012 yılının birinci çeyreğinde borç yaratan finansman kaynakları 7,6 milyar ABD doları, borç yaratmayan finansman kaynakları ise 5,4 milyar ABD doları artmıştır. 2011 yılının aynı çeyreğinde ise söz konusu kaynaklar sırasıyla 10,9 ve 3,0 milyar ABD doları artış göstermiştir.⁴

Finans Hesapları Altında Dış Borç Yaratan ve Yaratmayan Yükümlülükler (milyar ABD doları)

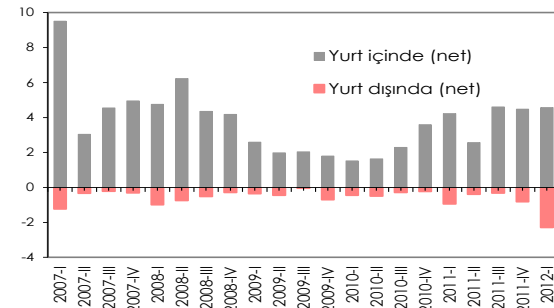

Kaynak: TCMB.

2.1 Doğrudan Yatırımlar

33. 2012 yılının ilk çeyreğinde yurt içine yapılan doğrudan yatırımların 4,6 milyar ABD doları ve yurt dışına yapılan doğrudan yatırımların ise 2,3 milyar ABD doları düzeyinde gerçekleşmesi sonucunda, net doğrudan yatırımlar, 2011 yılının aynı çeyreğine göre yüzde 30,0 azalarak 2,3 milyar ABD doları olmuştur. Anılan çeyrekte, yurtiçinde ve yurtdışında gerçekleşen yüksek tutardaki doğrudan yatırımlar, ağırlıklı olarak Mart ayında aynı sektörde faaliyet gösteren ilişkili firmalar arasındaki karşılıklı yatırımdan kaynaklanmıştır.

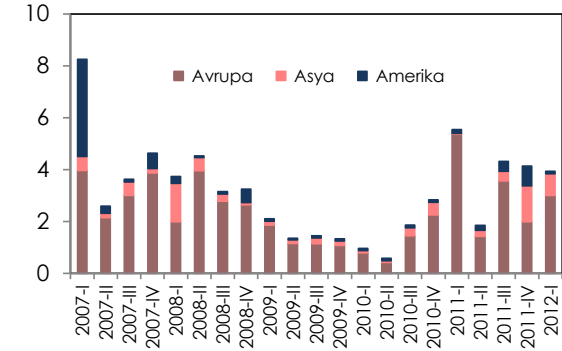
Doğrudan Yatırımlar (milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB.

34. Yurt içine yapılan doğrudan yatırımlarda ana yatırımcının Avrupa ülkeleri olduğu gözlenmektedir. Bu eğilim 2012 yılının ilk çeyreğinde de devam etmiş ve toplamdaki payı yüzde 76,4 olarak gerçekleşmiştir. Bu çeyrekte, Asya ülkeleri tarafından yapılan doğrudan yatırımların payı yüzde 21,0 düzeyinde gerçekleşmiştir.

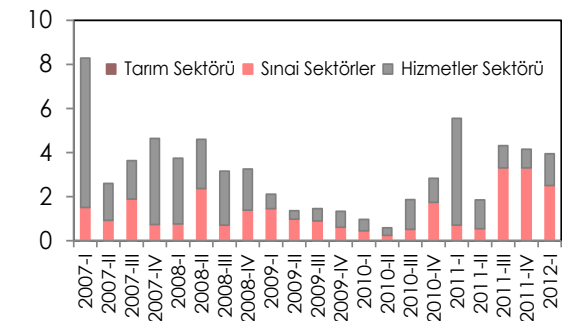
Türkiye'deki Doğrudan Yatırımlar - Coğrafi Dağılım (milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB.

35. Yurt dışı yerleşiklerin Türkiye'deki doğrudan yatırımlarının sektörel payları incelendiğinde, 2012 yılının ilk çeyreğinde sınai sektörler ana grubuna 2,5 milyar ABD doları, hizmetler sektörüne ise 1,4 milyar ABD doları düzeyinde yatırım yapıldığı görülmektedir. Sınai sektörler yapılan yatırımların yüzde 91,7'sini imalat sanayii yatırımları, hizmetler sektörüne yapılan yatırımların yüzde 41,8'ini ise finans ve sigorta faaliyetleri yatırımlar oluşturmuştur.

Türkiye'deki Doğrudan Yatırımlar - Sektörel Dağılım (milyar ABD doları)

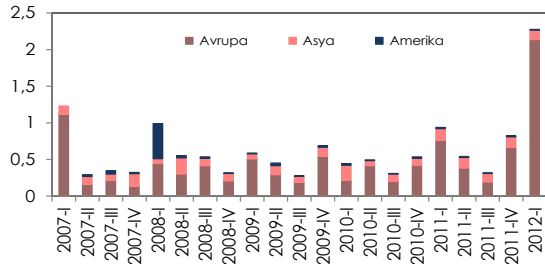

Kaynak: TCMB.

36. "Doğrudan Yatırımlar/Yurt Dışında/Çıkış" kaleminin ülke dağılımı incelendiğinde, en çok yatırımın yapıldığı Avrupa ülkelerinin payı 2011 yılında yüzde 75,2 seviyesinde iken, 2012 yılı ilk çeyreğinde artarak yüzde 93,4 olarak gerçekleşmiştir.

⁴ Bakınız Ek Tablolar, "Ödemeler Dengesi Borç Yaratan ve Borç Yaratmayan Akımlar".

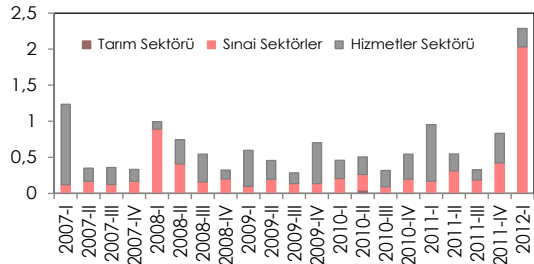
Yurt Dışındaki Doğrudan Yatırımlar - Coğrafi Dağılım (milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB.

37. 2012 yılının ilk çeyreğinde, yurt içi yerleşik kişilerce yurt dışında yapılan 2,3 milyar ABD doları tutarındaki yatırımların yüzde 88,8'inin sınai sektörlerle ve yüzde 11,2'sinin de hizmetler sektörüne yapıldığı gözlenmiştir.

Yurt Dışındaki Doğrudan Yatırımlar - Sektörel Dağılım (milyar ABD doları)

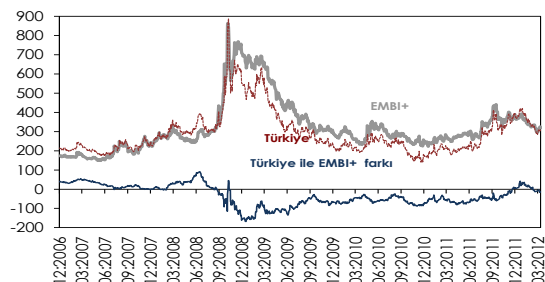

Kaynak: TCMB.

2.2 Portföy Yatırımları

38. 2012 yılının ilk çeyreğinde Euro Bölgesi'ne dair endişelerin azalması ve Yunanistan'ın borç yeniden yapılandırmasının başarılı denebilecek şekilde gerçekleşmesiyle küresel risk iştahında kayda değer bir iyileşme gözlenmiştir. 2012 yılının ilk çeyreğinde, Gelişen Piyasalar Tahvil Endeksi (EMBI+) ile Türkiye'nin risk primi arasındaki farkın 2011 yılının dördüncü çeyreğinden itibaren ortadan kalktığı gözlenmiştir.

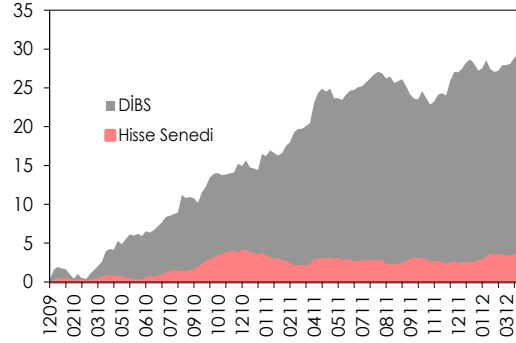
İkincil Piyasa Getiri Farkları ve Türkiye'nin Görelü Durumu (baz puan)

Kaynak: JP Morgan.

39. Ocak ve Şubat aylarındaki net satışlara karşın, 2012 yılının ilk çeyreğinde, DİBS kaynaklı net girişler 0,4 milyar ABD doları düzeyinde gerçekleşmiştir. Hisse senedi piyasasında ise bu dönemde 0,9 milyar ABD doları değerinde net giriş kaydedilmiştir.

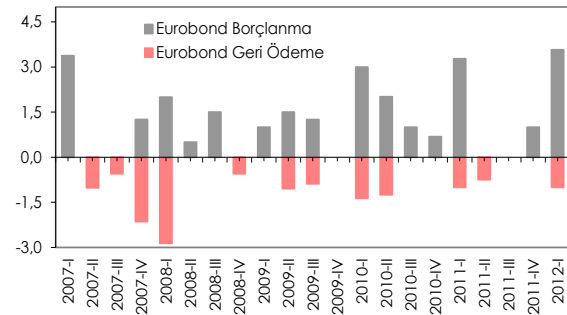
Yabancıların Menkul Kıymet Alımı (kümülatif, milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB.

40. Hazine, yurt dışında gerçekleştirdiği tahvil ihraçları ile yılın ilk çeyreğinde 3,6 milyar ABD doları borçlanmıştır. Söz konusu ihraçların 1,5 milyar ABD dolarlık kısmı Ocak ayında ve ABD doları cinsinden, 1 milyar ABD dolarlık kısmı Şubat ayında ve ABD doları cinsinden ve 1,1 milyar ABD dolarlık kısmı da Mart ayında ve Japon yeni cinsinden gerçekleştirilmiştir. Hazine, aynı dönemde, 1 milyar ABD doları tutarında tahvil ihracı geri ödemesinde bulunmuştur.

Genel Hükümet'in Yurt Dışında Tahvil İhracı (milyar ABD doları)

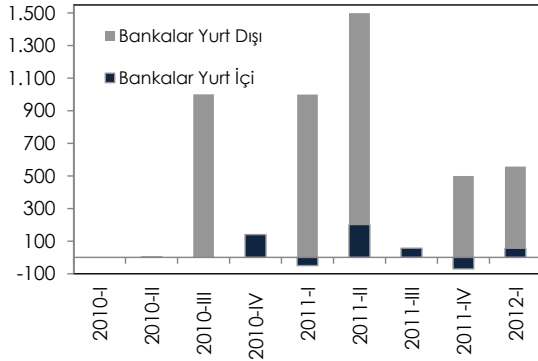

Kaynak: TCMB.

41. Bankalar, yurt dışında tahvil ihracı yoluyla yılın ilk çeyreğinde 0,5 milyar ABD doları borçlanırken, diğer sektörler bu dönemde yurt dışında tahvil ihracında bulunmamışlardır. Bankalar ve diğer sektörlerin yurt içinde ihraç ettiği borç senetleriyle ilgili olarak, yurt dışı yerleşikler, 2012 yılının ilk çeyreğinde sırasıyla 57

milyon ABD doları ve 2 milyar ABD doları değerinde net alım gerçekleştirmişlerdir.

Bankaların Borçlanma Senelleri (milyon ABD doları)

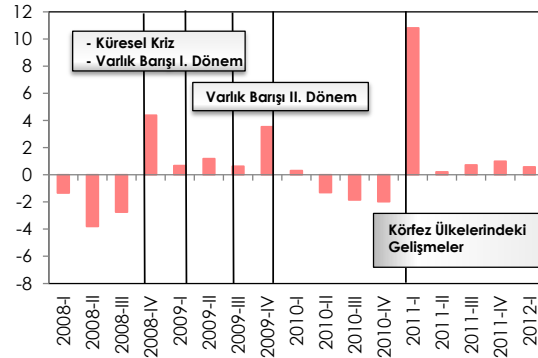

Kaynak: TCMB.

2.3 Krediler ve Mevduat

42. Diğer sektörlerin yurt dışı bankalardaki (yurt içi bankaların yurt dışı şubeleri dahil) mevduat değişimlerini gösteren "Finans Hesapları / Diğer Yatırımlar / Varlıklar / Efektif ve Mevduat / Diğer Sektörler" kaleminin veri kaynağı Uluslararası Ödemeler Bankası (Bank for International Settlements, BIS)'nin yayımladığı yerel bankacılık istatistikleri olup, BIS bu verileri 3 aylık bazda ve yaklaşık dört aylık bir gecikme ile açıklamaktadır. 2011 yılı verilerinden başlamak üzere ise, BIS verisi açıklanıncaya kadar, bankaların yurt dışı şubelerine ait veriler gösterge niteliğinde kullanılmaya başlanmıştır. Bu çerçevede, 2012 yılının ilk çeyreği için gösterge niteliğindeki veriler 0,6 milyar ABD dolarlık bir azalışa işaret etmektedir (Kutu 2).

Diğer Sektörlerin Yurt Dışı Mevduatı (milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB.

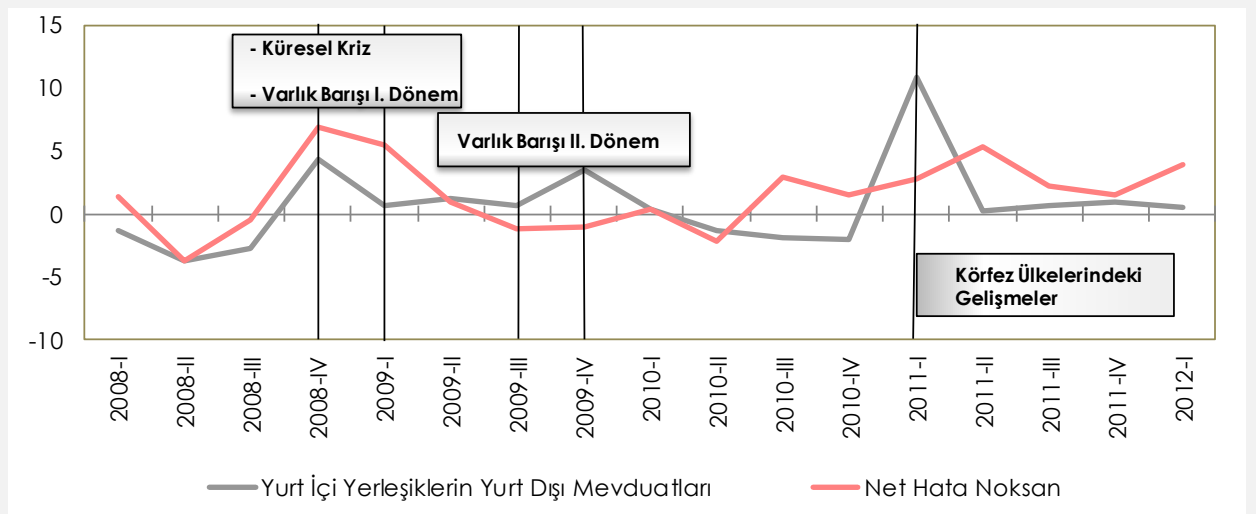
Kutu 2

Türkiye'de Yerleşik Kişilerin Yurt Dışındaki Mevduatları ve Net Hata Noksan

Türkiye'de yerleşik kişiler, bankalar vasıtasıyla yurt dışına serbestçe Türk parası ve döviz transfer edebilmektedirler. Öte yandan, yine bu çerçevede değerlendirilmek üzere, 2008 yılından başlayarak ihracat bedellerinin yurda getirilme zorunluluğu kaldırılmıştır. Bu durum, yurt içi yerleşiklerin yurt dışında tuttıkları mevduatların miktar olarak artmasına neden olurken, özellikle kriz zamanlarında bu hesaplarda ortaya çıkan hareketlenmeler de ödemeler dengesi istatistiklerinde sermaye hareketlerinin önemli bir belirleyicisi durumuna gelmiştir. Nitekim, 2008 yılında meydana gelen küresel finansal kriz, Merkez Bankası'nca yayımlanan ödemeler dengesi istatistiklerinde yurtiçi yerleşiklerin yurtdışındaki mevduat hareketlerinin yansıtılmamasından kaynaklanan eksikliği ortaya çıkarmış ve Uluslararası Ödemeler Bankası (Bank for International Settlements, BIS) ile yapılan ortak çalışma sonucunda, BIS tarafından derlenen Yerel Bankacılık İstatistikleri (Locational Banking Statistics)'nin 2008 yılından başlayarak Türkiye'nin ödemeler dengesi istatistiklerinde söz konusu kalemi ölçmek için kullanılmasına karar verilmiştir.

Ödemeler Dengesi İstatistikleri Derleme Metodolojisine göre, yurt içinde yerleşik kişilerin yurt dışındaki bankalarda bulunan mevduatları, "Finans Hesapları / Diğer Yatırımlar / Efektif ve Mevduat / Diğer Sektörler" kalemine kaydedilir. Ödemeler dengesi istatistiklerinde varlık artışının eksi işaretli (-) ve varlık azalışının (+) işaretler gösterilmesi nedeniyle, söz konusu kalemdeki azalış, yurt içi yerleşiklerin yurt dışındaki mevduatlarının arttığını, kalemdeki artış ise yurt içi yerleşiklerin yurt dışındaki mevduatlarının azaldığını göstermektedir. Aşağıdaki grafik yurt içi yerleşiklerin yurt dışı mevduatlarını ve net hata noksan kaleminin gelişimini göstermektedir.

Grafik: Yurt İçi Yerleşiklerin Yurt Dışı Mevduatları ve Net Hata Noksan (milyon ABD doları)

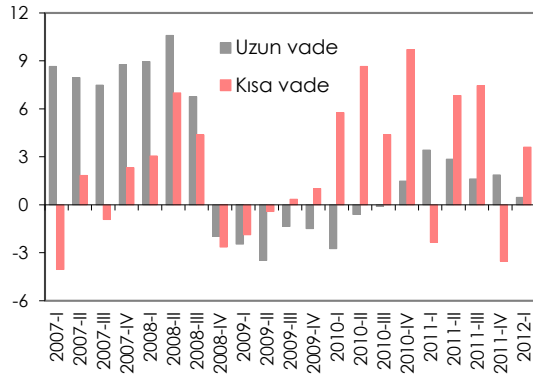
Kaynak: TCMB.

Grafikten gözlemlenen, yurt içi yerleşiklerin yurt dışı mevduatlarından ülkeye 2008 yılı krizinde, 2009-2010 yılını kapsayan varlık barışı uygulaması boyunca ve 2011 yılının ilk çeyreğinde baş gösteren Körfez ülkelerindeki olumsuz siyasi gelişmelerden kaynaklanan süreçte, yüksek tutarlarda girişler gerçekleşmiştir. 2008 yılı başından 2012 Mart ayı sonuna kadar olan dönem boyunca, finans hesaplarında, net bazda, yurt dışı mevduat kaynaklı 11 milyar ABD dolarlık giriş kaydedilmiştir. Diğer bir ifadeyle, 2008 yılından bu yana ödemeler dengesinde net hata noksan kalemi, bu hesabın oluşturulması nedeniyle, bu tutar kadar düşük gerçekleşmiştir.

Grafiğin bizlere gösterdiği diğer bir husus ise, yurt dışı mevduatlardaki değişim ile net hata noksan kaleminin paralel bir seyir izlediğidir. Özellikle yurtiçi yerleşiklerin yurt dışı mevduatlarındaki azalışın, diğer bir ifadeyle yurda girişin arttığı dönemlerde net hata noksan kalemi de artış göstermektedir. Bu durum, ödemeler dengesine 2008 yılından beri kaydedilmekte olan yurt içi yerleşiklerin yurt dışı mevduat (BIS) verisinin net hata noksan kalemini açıklamakta önemli bir kaynak olduğunu göstermek ile birlikte, dönem içinde ortaya çıkan net hata noksanın önemli bir bölümünün de, BIS verisinin kapsayamayabileceği ülkelerdeki yurt içi yerleşiklerin mevduat hareketleri kaynaklı olabileceğinin ipuçlarını vermektedir. Bu çerçevede, önümüzdeki dönemde BIS'e raporlama yapan ülkelerin sayısının artması, ülkemiz ödemeler dengesi istatistiklerinde kaynak olarak kullanılan bu verinin net hata noksan kalemini açıklamadaki payını da artırabilecektir.

43. IMF kredileri ile banka ve diğer sektörlerin efektif ve mevduatları hariç diğer yatırımlar hesabı incelendiğinde, uzun vadeli hareketlerde, 2011 yılının ikinci yarısından itibaren azalma eğilimi gösteren net girişlerin, 2012 yılının ilk çeyreğinde 0,5 milyar ABD doları olarak gerçekleştiği gözlenmiştir. Diğer taraftan, kısa vadeli hareketlerde ise, yurt dışında yerleşik banka ve kişilerin mevduatlarındaki 4,0 milyar ABD dolarlık ve diğer sektörlerin kısa vadeli net kredilerindeki 1,0 milyar ABD dolarlık artışların etkisiyle aynı dönemde toplam 3,6 milyar ABD dolarlık net girişler gözlenmiştir.

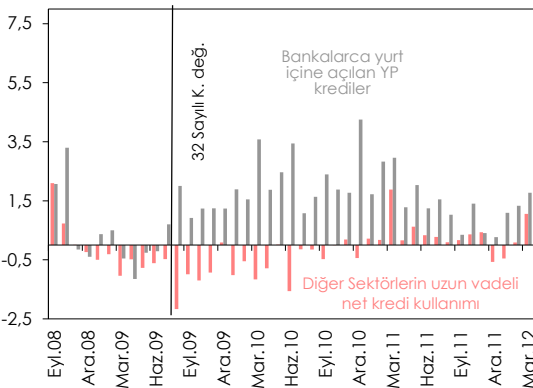
Diğer Yatırımlar Hesabı (milyar ABD doları, net)

Kaynak: TCMB.

44. Uluslararası kredi piyasalarında yaşanan daralmayla beraber 2009 ve 2010 yılında net kredi geri ödeyicisi olan diğer sektörler, özellikle yurt dışından sağlamış olduğu uzun vadeli kredilerde ortaya çıkan belirgin artışın neticesinde, Aralık ayı haricinde 2011 yılında ve Ocak ayı haricinde de 2012 yılının ilk çeyreğinde net kredi kullanıcısı durumuna gelmiştir.

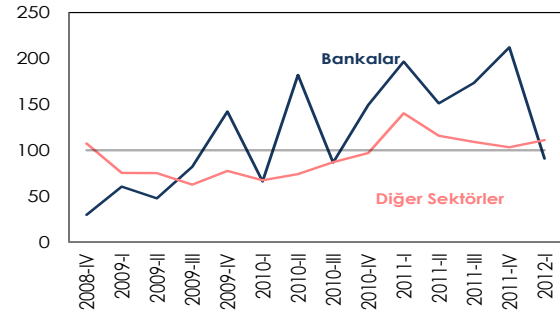
Diğer Sektörlerin Uzun Vadeli Net Kredi Kullanımı ve Bankalarca Yurt İçine Açılan YP Kredileri (milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB.

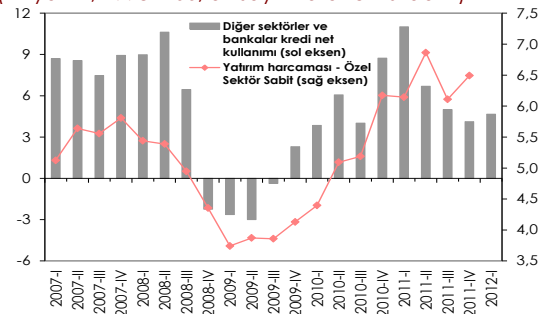
45. Bankalar, uzun vadeli kredilerde 2012 yılının ilk çeyreğinde net geri ödeyici olmuşlardır. Böylece bankaların uzun vadeli borç çevirme oranı, bu dönemde yüzde 90,9 olarak gerçekleşmiştir. Söz konusu orandaki düşüşün, bankaların yurt dışı finansman bulma zorluğundan değil, yurt içi kredi artışındaki yavaşlamadan kaynaklandığı düşünülmektedir.

Bankalar ve Diğer Sektörlerin Uzun Vadeli Dış Borç Çevirme Oranı (%)

Kaynak: TCMB.

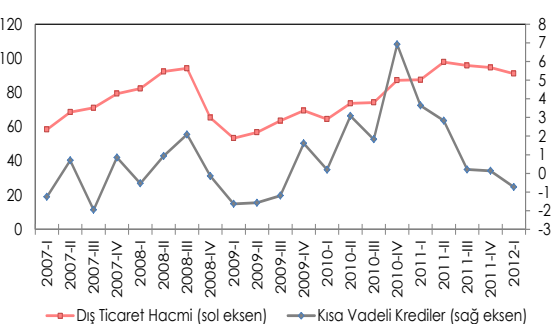
Uzun Vadeli Net Kredi Kullanımı ve Diğer Sektörlerin Yatırım Harcamaları (milyar TL, 1998=100, 32 sayılı Karar etkisi dahil)

Kaynak: TCMB.

46. Bankaların yurt dışından kısa vadeli net kredi kullanımlarında, 2011 yılının ilk çeyreğinden itibaren belirgin bir düşüş gözlenmektedir. 2012 yılının ilk çeyreğinde ise bankaların yurt dışına 0,7 milyar ABD doları net kısa vadeli kredi geri ödemesinde bulunduğu gözlenmiştir.

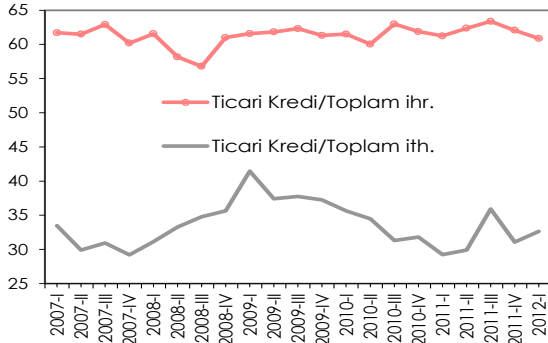
Bankaların Yurt Dışından Sağladığı Kısa Vadeli Krediler (net, milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB.

47. 2012 yılının ilk çeyreğinde ticari kredilerin ihracat içindeki payı bir önceki yılın aynı çeyreğine göre ve bir önceki çeyreğe göre azalış gösterirken, ticari kredilerin ithalat içindeki payı ise anılan dönemlere göre artış göstermiştir.

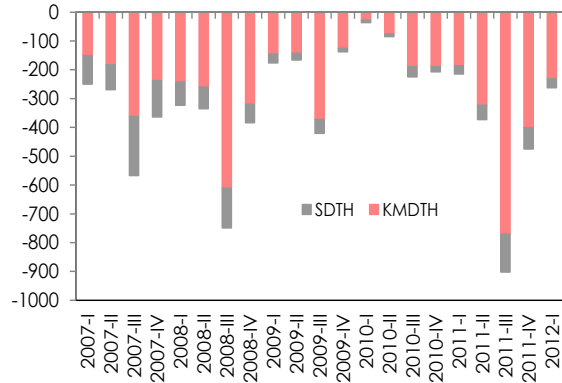
Ticari Kredilerin İthalat ve İhracata Oranı (%)

Kaynak: TCMB, TÜİK.

48. Yurt dışında çalışan işçilerin Merkez Bankası nezdinde açtıkları uzun vadeli kredi mektuplu döviz tevdiat hesapları (KMDTH) ile süper döviz hesaplarına (SDTH) uygulanan faiz oranlarının son olarak 2010 Ekim ayında düşürülmesinin de etkisiyle bu hesaplarda gözlenen çıkış, 2012 yılının ilk çeyreğinde de devam etmiştir.

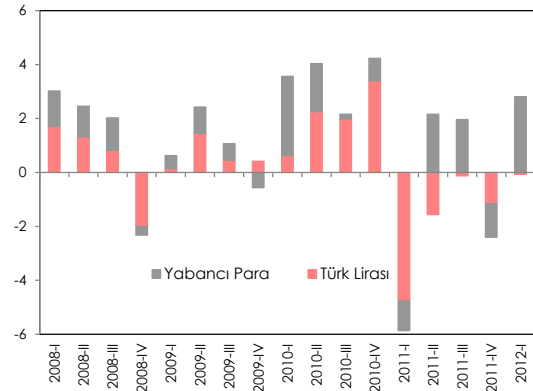
KMDTH ve Süper Döviz Hesapları (milyon ABD doları)

Kaynak: TCMB.

49. Yurt dışı yerleşiklerin yurt içi bankalardaki mevduatı, 2012 yılının ilk çeyreğinde 4,0 milyar ABD dolarlık belirgin bir artış göstermiştir. Söz konusu artışta yurt dışında yerleşik bankaların yabancı para cinsinden mevduatlarının 2,8 milyar ABD doları ve yurt dışında yerleşik kişilerin mevduatlarının ise 1,3 milyar ABD doları artması etkili olmuştur.

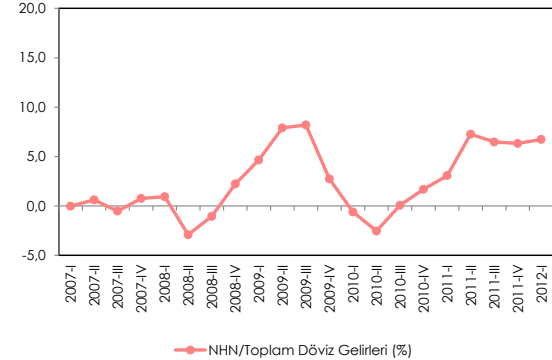
Yurt Dışında Yerleşik Bankaların Yurt İçinde Yerleşik Bankalardaki Mevduatı - YP ve TL Dağılımı (milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB.

50. Net Hata Noksan kaleminin ödemeler dengesi tablosundaki toplam mal ihracatı, hizmetler dengesi/gelir, gelir dengesi/gelir ve cari transferler toplamı olarak hesaplanan toplam döviz gelirlerine oranı, 2012 yılının ilk çeyreğinde yüzde 6,7 düzeyinde gerçekleşmiştir.

Net Hata Noksan (NHN) ve Toplam Döviz Gelirleri (yıllıklandırılmış, %)

Kaynak: TCMB.

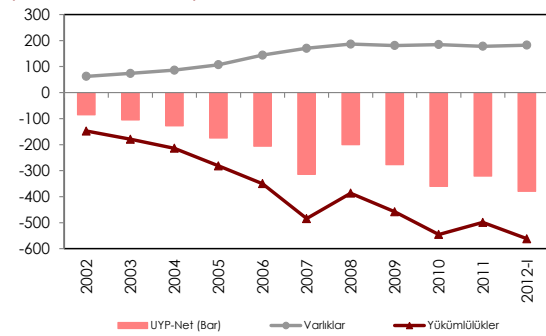

III. Uluslararası Yatırım Pozisyonu

51. Türkiye'deki yerleşiklerin yurt dışı yerleşiklerden olan finansal alacakları ve rezerv varlıkları ile yurt dışı yerleşiklere olan finansal yükümlülüklerinin belli bir tarihteki stok değerini gösteren Uluslararası Yatırım Pozisyonu (UYP)'na göre, 2012 yılı birinci çeyrek sonu itibarıyla Türkiye'nin yurt dışı varlıkları 182,2 milyar ABD doları, yükümlülükleri ise 561,7 milyar ABD doları olarak gerçekleşmiştir.

52. Türkiye'nin de içinde bulunduğu gelişmekte olan ülkelere yönelik sermaye akımları, UYP'nin özellikle yükümlülük kalemlerini etkilemeye devam etmiştir. Bu çerçevede, 2011 yıl sonunda -321,2 milyar ABD doları olan ve Türkiye'nin yurt dışı varlıkları ile yurt dışına olan yükümlülüklerinin farkı olarak tanımlanan net UYP, 2012 yılı birinci çeyreğinde -379,4 milyar ABD doları seviyesinde gerçekleşmiştir. Net UYP'nin 58,3 milyar ABD dolarlık artışında, varlıkların 4,3 milyar ABD doları artmasına rağmen yükümlülüklerin 62,6 milyar ABD doları yükselişi belirleyici olmuştur.

Uluslararası Yatırım Pozisyonu-UYP (milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB.

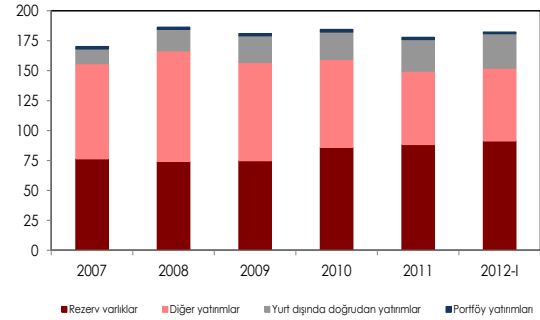
53. 2012 yılı birinci çeyrek sonu itibarıyla 2011 yıl sonuna göre Türk Lirasının ABD doları karşısında nominal olarak % 7,1 değer kazanması, İMKB endeksinin yüzde 6,0 artması ve ödemeler dengesi kaynaklı net 0,9 milyar ABD dolarlık hisse senedi alışı, hisse senedi stokunu 51,0 milyar ABD dolarına yükseltmiştir.

54. Yurt içinde doğrudan yatırım stoku, değer ve kur farkı değişimlerinin etkisi ve ödemeler dengesi kaynaklı 4,6 milyar ABD dolarlık giriş ile dönem sonunda 175,6 milyar ABD dolarına yükselmiştir.

3.1 Varlıklar

55. 2012 yılı birinci çeyreğinde rezerv varlıklar ile yurt dışındaki doğrudan yatırımlarda gözlenen artışlar sonucunda varlık stoku 2011 yıl sonuna göre 4,3 milyar ABD doları artış göstermiştir. Bu dönemde 182,2 milyar ABD dolarlık varlık stokunun kompozisyonu önceki yıl sonuna göre fazla değişmemiş ve yüzde 50'sini rezerv varlıklar, yüzde 33'ünü diğer yatırımlar, yüzde 16'sını yurt dışında doğrudan yatırımlar ve yüzde 1'ini ise portföy yatırımları oluşturmuştur.

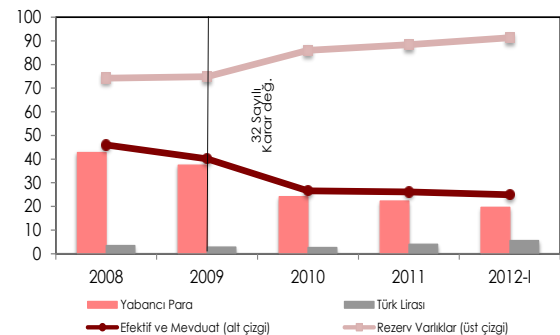
Varlıkların Kompozisyonu (milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB.

56. Diğer yatırımların alt kalemlerinden bankaların efektif ve mevduatları, yabancı para varlıklardaki 2011 yıl sonuna göre 2,7 milyar ABD doları azalışın etkisiyle 25,0 milyar ABD dolarına düşmüştür. Diğer sektörlerin yurt dışındaki varlıkları ise 2012 yılı birinci çeyreğinde önemli bir değişiklik göstermemiş ve 19 milyar ABD doları olarak gerçekleşmiştir.

Rezerv Varlıklar ve Yurt İçi Bankaların Yurt Dışındaki Efektif ve Mevduatının Yabancı ve Türk Lirası Kompozisyonu (milyar ABD doları)

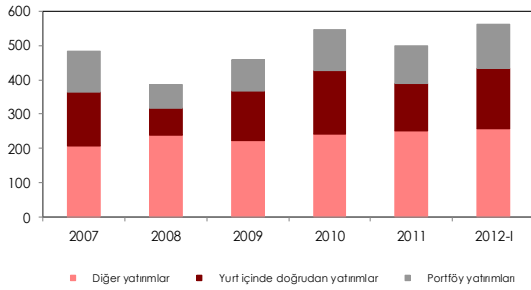

Kaynak: TCMB.

3.2 Yükümlülükler

57. 2012 yılı birinci çeyreğinde yükümlülük kalemleri geçen yıl sonuna göre 62,6 milyar ABD doları artmıştır. Doğrudan yatırımlar 36,9 milyar ABD doları, portföy yatırımları 18,1 milyar ABD doları, diğer yatırımlar ise 7,6 milyar ABD doları artış göstermiştir. Dönem sonu itibarıyla, 561,7 milyar ABD dolarlık yükümlülük stokunun yüzde 38'ini diğer yatırımların alt kalemleri olan ticari ve diğer krediler, yüzde 31'ini yurt içinde doğrudan yatırımlar, yüzde 23'ünü portföy yatırımları ve yüzde 8'ini ise diğer yatırımların alt kalemi olan mevduat oluşturmuştur.

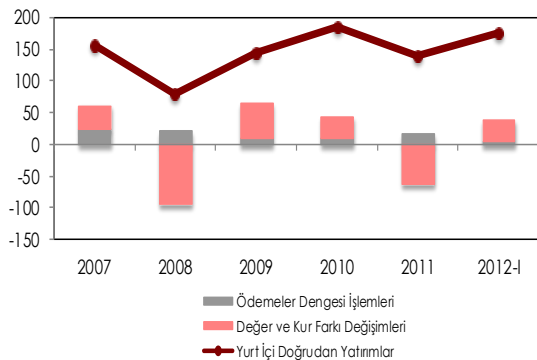
Yükümlülüklerin Kompozisyonu (milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB

58. 2012 yılı birinci çeyrek sonu itibarıyla yurt içinde doğrudan yatırım stoku, 2011 yıl sonuna göre yüzde 26,6 oranında ve 36,9 milyar ABD doları artış ile 175,6 milyar ABD dolarına yükselmiştir. Aynı dönemde, net yurt içi doğrudan yatırımların ödemeler dengesi kaynaklı olarak 4,6 milyar ABD doları giriş gösterdiği dikkate alındığında, Türk Lirasının ABD doları karşısında nominal olarak % 7,1 değer kazanması ve İMKB Ulusal 100 endeksinin yüzde 6,0 artmasının söz konusu artışta temel etken olduğu anlaşılmaktadır.

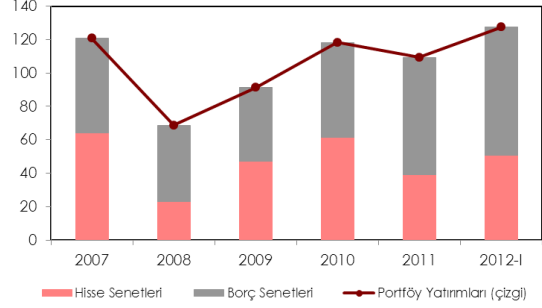
Yurt İçinde Doğrudan Yatırımların Değişim Kaynakları (milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB.

59. Portföy yatırımları stokunun yüzde 40'ını oluşturan yurt dışı yerleşiklerin hisse senedi stoku 2012 yılı birinci çeyrek sonu itibarıyla bir önceki yıl sonuna göre yüzde 30,2'lik artışla 51,0 milyar ABD doları olmuşken, yurt dışı yerleşiklerin mülkiyetindeki, Hazine'nin yurt dışında ihraç ettiği tahvil stoku (yurt içi yerleşiklerce alınan tahvil stoku düşüldükten sonra) yüzde 4,4'lük artışla 29,8 milyar ABD doları seviyesinde gerçekleşmiştir. Aynı dönemde, yurt dışı yerleşiklerin mülkiyetindeki DİBS stoku yüzde 12,1'lik artışla 42,1 milyar ABD doları olmuş, bu tutarın 7,8 milyar ABD dolarlık kısmı repo işlemlerinden kaynaklanmıştır (Kutu 3).

Portföy Yatırımlarının Kompozisyonu (milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB.

Kutu 3

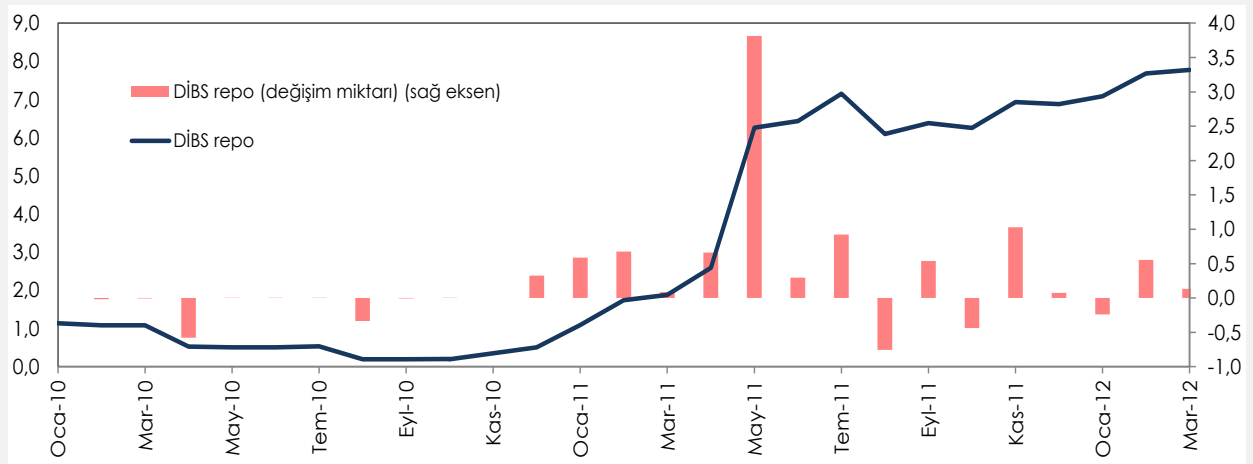
Yurt Dışı Yerleşikler ile Gerçekleştirilen Repo İşlemleri

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (Merkez Bankası) 10 Mayıs 2012 tarihli "Yurtdışında Yerleşik Kişilerin Mülkiyetindeki Menkul Değerler" haftalık raporunda, yurt dışı yerleşiklerin repo karşılığı tuttuğu Devlet İç Borçlanma Senedi (DİBS) tutarını yurt dışı yerleşiklerin elindeki devlet iç borçlanma senetleri verisinin bir alt kalemi olarak yayımlamaya başlamıştır. Bu kutuda, yurt dışı yerleşiklerin repo karşılığı tuttuğu DİBS tutarındaki değişimler ve bu değişimlerin olası nedenleri analiz edilmektedir.

2010 yılı başından itibaren yurtdışı yerleşikler tarafından DİBS karşılığı yapılan repo işlemlerinin stok miktarı ve stoktaki değişim Grafik 1'de gösterilmektedir. Merkez Bankası, 2010 yılı son çeyreğinden başlayarak yeni bir para politikası uygulamasına geçmiştir. Bu çerçevede, 2010 yılı Kasım ayından başlayarak 2011 yılı Nisan ayının sonuna kadar Türk Lirası zorunlu karşılıkları kademeli olarak artırılmıştır. Aynı dönemlerdeki repo gelişmelerine bakıldığında, Kasım 2010 döneminden itibaren yabancılarla yapılan repo işlemlerinin artmaya başladığı görülmektedir. Mayıs 2011 döneminde repo tutarında kaydedilen yaklaşık 3,8 milyar ABD doları tutarındaki artış dikkat çekicidir. Bu durum, Merkez Bankası tarafından alınan sıkılaştırıcı önlemlerin Türk bankaları açısından TL likiditesi ihtiyacını artırarak bankaların yabancılar ile yaptıkları repo işlemlerinde artışa yol açtığı şeklinde yorumlanabilir.

Ağustos 2011'den itibaren ise piyasanın ihtiyacı olan likiditenin sağlanması amacıyla zorunlu karşılıkları kademeli olarak azaltılmıştır. Bu dönemden itibaren repo tutarının genel olarak artmaya devam ettiği ancak artış oranlarının daha düşük olduğu görülmektedir (Bkz. Grafik 1).

Grafik 1 - Yurt Dışı Yerleşiklerle Repo Gelişmeleri (cari değer milyar ABD doları)

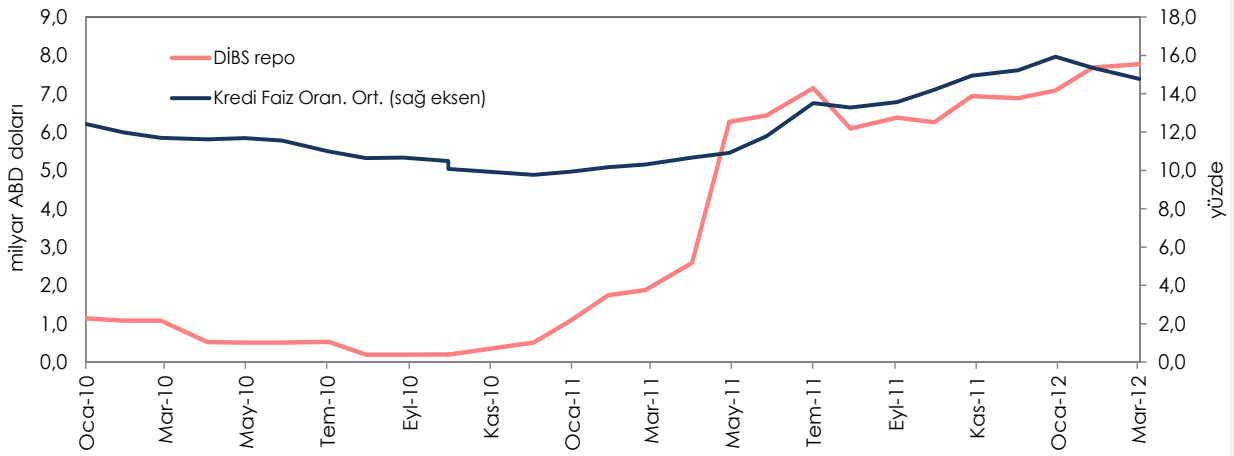

Kaynak: TCMB.

Bankalar açısından TL likiditesi ihtiyacı ile açıklanabilen bu değişim, arz tarafından TCMB politikalarının yatırımların alternatif maliyetleri (faiz oranı ve kur) üzerindeki etkisi ile açıklanabilir. Grafik 2 repo işlemleri ile kredi faiz oranlarını, Grafik 3 ise repo gelişmeleri ile kur sepetindeki gelişmeleri bir arada göstermektedir.

Alınan tedbirler neticesinde, ekonomideki genel faiz düzeyinde yaşanan yukarı yönlü hareket ile yurt dışı yerleşiklerin DİBS karşılığı yaptıkları repo tutarının birlikte hareket ettiği görülmektedir (Bkz. Grafik 2).

Grafik 2: Yurt Dışı Yerleşiklerle Repo Gelişmeleri - Kredi Faiz Oranları* Karşılaştırması

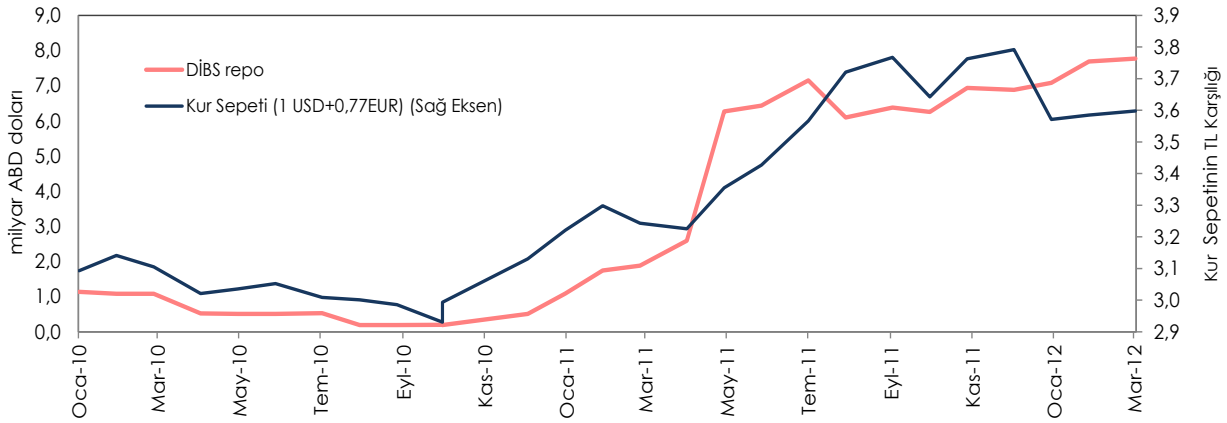

Kaynak: TCMB.

*Kredi faiz oranları, bankacılık sektörünün ticari krediler ile konut, taşıt ve tüketici kredilerine uyguladıkları ağırlıklı faiz oranlarının ortalamasıdır.

Aynı dönemlerde kurlardaki yukarı yönlü eğilimin de REPO stokundaki artışı desteklediği görülmektedir. Kur sepetinde artış yaşanan dönemlerde yurt dışı yerleşiklerin DİBS karşılığı yaptıkları repo işlemleri de artmaktadır (Bkz. Grafik 3).

Grafik 3: Yurt Dışı Yerleşiklerle Repo Gelişmeleri - Kur Sepeti Karşılaştırması (milyar ABD doları)

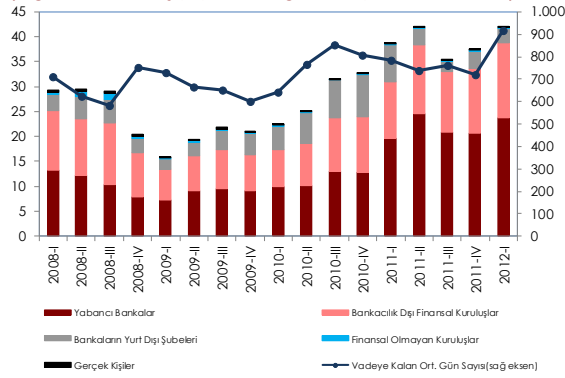
Kaynak: TCMB.

Sonuç olarak, 2010 yılının son çeyreğiyle birlikte para politikası uygulamasında ortaya çıkan değişimin, gerek likidite gerek ekonomideki kur ve faiz düzeyleri üzerinde yarattığı etkilerinin bir yansıması olarak yurt dışı yerleşiklerin DİBS karşılığı yaptıkları işlemler artmıştır. Öte yandan, 2011 yılının tümünde yurt dışı yerleşiklerin, doğrudan devlet iç borçlanma senedi alımlarının da yüksek düzeyde seyretmesi, REPO stokundaki artışın, yabancı yatırımcıların portföy tercihlerinde ortaya çıkan değişimin bir sonucu olmasından ziyade ekonomiye bu yolla gerçekleşen yeni girişlerin bir sonucu olduğunu düşündürmektedir.

60. Yurt dışında yerleşiklerin mülkiyetindeki DİBS stokunun alacaklıya göre dağılımı incelendiğinde, 2012 yılının ilk çeyreğinde 2011 yılı sonuna göre yabancı bankaların ve bankacılık dışı finansal kuruluşların mülkiyetindeki DİBS'ler, sırasıyla 2,9 milyar ABD doları ve 2,3 milyar ABD doları artmışken, yurt içi bankaların yurt dışı şubelerinin mülkiyetindeki DİBS'ler 0,7 milyar ABD doları azalış göstermiştir. Ayrıca, yurt dışında yerleşik kişilerin mülkiyetindeki DİBS'lerin vadeye kalan ortalama gün sayısı, 2012 yılının birinci çeyreğinde 2011 yılı sonuna göre artış göstererek, 918 gün olarak gerçekleşmiştir.

Alacaklıya Göre Dağılım ve Vadeye Kalan Ortalama Gün Sayısı

(ağırlıklandırılmış piyasa değeri, milyar ABD doları)

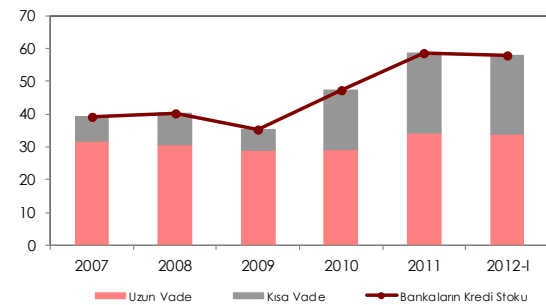

Kaynak: TCMB.

61. 2012 yılı birinci çeyrek sonu itibarıyla bankaların toplam dış kredi stoku 57,9 milyar ABD doları olmuştur. Bir önceki yıl sonuna göre 598 milyon ABD dolar tutarındaki azalışın 385 milyon ABD dolarlık kısmı uzun, 213 milyon ABD doları ise kısa vadeli kredi stokundaki azalıştan kaynaklanmıştır.

Bankaların Krediler Stokunun Kısa ve Uzun Vade Kompozisyonu

(milyar ABD doları)

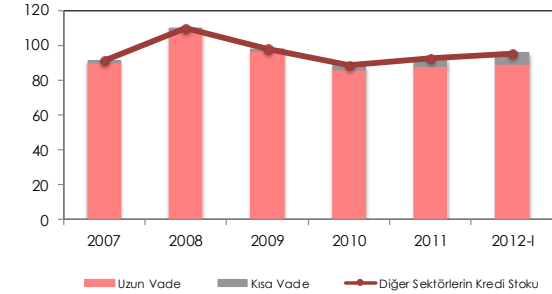

Kaynak: TCMB.

62. Son iki yıldır artış eğiliminde olan, diğer sektörlerin toplam dış kredi stoku 2012 yılı birinci çeyrek sonu itibarıyla 3,2 milyar ABD doları artarak 95,5 milyar ABD doları olmuştur. Bu dönemdeki artışın yüzde 57'sinin uzun vadeli kredilerdeki artıştan kaynaklandığı gözlenmektedir.

Diğer Sektörün Krediler Stokunun Kısa ve Uzun Vade Kompozisyonu

(milyar ABD doları)

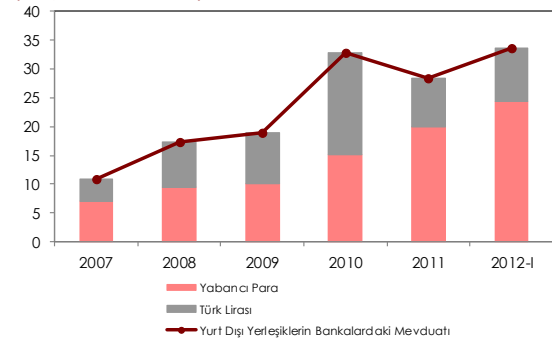

Kaynak: TCMB.

63. 2012 yılı birinci çeyreğinde yurt dışı yerleşiklerin Türkiye'deki mevduatı 2011 yılı sonuna göre 5,3 milyar ABD doları artmıştır. Yurt dışı yerleşiklerin yurt içi yerleşik bankalardaki yabancı para mevduatlarının 4,5 milyar ABD dolarlık artış kaydetmesi söz konusu gelişmenin temel nedeni olmuştur. Yurt dışında yerleşik Türk vatandaşlarının Merkez Bankasındaki mevduatları ise aynı dönemde 9,7 milyar ABD doları seviyesinde gerçekleşmiştir.

Yurt Dışı Yerleşiklerin Bankalardaki Mevduatının Yabancı Para ve Türk Lirası Kompozisyonu

(milyar ABD doları)

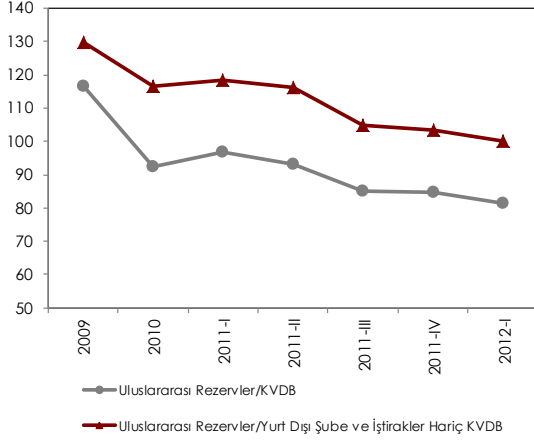

Kaynak: TCMB.

64. 2012 Mart ayı itibarıyla, orijinal vadesine bakılmaksızın vadesine 1 yıl veya daha az kalmış dış borç verisi kullanılarak hesaplanan kalan vadeye göre kısa vadeli dış borç (KVDB) stoku, bir önceki yıl sonuna göre yüzde 4,3'lük artışla 136,1 milyar ABD doları düzeyinde gerçekleşmiştir. Aynı dönemde, Türkiye'nin net uluslararası rezervlerinin KVDB'ye oranı yüzde 81

seviyesinde iken, yurt dışı şube ve iştirakler hariç tutulduğunda söz konusu oran yüzde 100 olarak hesaplanmaktadır.

Uluslararası Rezervlerin Kalan Vadeye Göre KVDB Stokuna Oranı (%)

Kaynak: TCMB.

65. TCMB Resmi Rezerv Varlıkları ile diğer döviz varlıklarından oluşan rezerv varlıklar, Mart sonu itibarıyla 2011 yıl sonuna göre yüzde 3,4 artarak 91,3 milyar ABD doları olmuştur. Aynı dönemde, orijinal vadesine bakılmaksızın vadesine 1 yıl veya daha az kalmış "önceden belirlenmiş döviz yükümlülükleri", 2011 yıl sonuna göre yüzde 8,1'lik azalışla 16,4 milyar ABD doları olurken, ağırlıklı olarak bankaların bankamız nezdindeki döviz ve altın cinsinden mevduat munzam karşılıklarını içeren "şarta bağlı döviz yükümlülükleri", yüzde 8,2'lik artışla 35,1 milyar ABD doları düzeyinde gerçekleşmiştir. Sonuç olarak, rezerv varlıkların toplam yükümlülükler (önceden belirlenmiş ve şarta bağlı döviz yükümlülüklerine) oranı, Mart ayında 1,77 seviyesinde gerçekleşmiştir (Kutu 4).

Rezerv Varlıklar ve Döviz Varlıklarından Kısa Dönem Net Çıkışlar (milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB.

Kutu 4

Net Uluslararası Rezervler

Uluslararası rezervler, ülkenin para otoritesinin kullanımına açık ve kontrol edebildiği dış varlıklar şeklinde tanımlanabilir. Dış varlıkların düzeyi, gerektiğinde cari işlemler açığının finansmanında ya da döviz piyasaların düzenli işleyişinin sağlanmasında kullanılabilmesi açısından önem arz etmektedir. Bu çerçevede, uluslararası rezervlerden çeşitli yükümlülük kalemleri çıkarılarak oluşturulan ve para otoritesi tarafından bu tür müdahaleler için kullanabileceği miktarı gösteren net uluslararası rezerv kavramı ön plana çıkmaktadır. Ödemeler Dengesi Raporu 2011-I'de, uluslararası rezervlerden yükümlülük kalemi olarak bir yıl içinde ödemesi gelen tüm borçların düşüldüğü, geniş tanımlı bir net rezerv kavramı (Rezerv/Kalan Vadeye Göre KVDB) incelenmişti.⁵ Ödemeler Dengesi Raporu 2011-III'te ise, sadece Merkez Bankası ve Merkezi Yönetim'in ilgili yükümlülük kalemlerinin Uluslararası Rezervler'den çıkarılmasıyla oluşturulan net rezerv kavramı (Rezerv/URDL) tanıtılmıştı.⁶ Bu kutuda ise, IMF'in stand-by programı uyguladığı ülkeler için oluşturduğu net uluslararası rezerv tanımı (IMF-NUR) incelenmektedir.

IMF-NUR, IMF tarafından parasal otoritenin brüt döviz rezervleri ile brüt uluslararası yükümlülüklerinin farkı olarak tanımlanmıştır. Brüt Rezerv Varlıklar, TCMB'nin altın rezervleri, Türkiye'nin kotası çerçevesinde TCMB'ye rezerv sağlamak amacıyla IMF tarafından tahsis edilen özel çekiş hakları (Special Drawing Rights - SDR), IMF nezdinde Türkiye'nin kredi dilimlerinden satın alışların toplamı ile TCMB'nin ödemelerde hemen kullanabileceği yurt dışı bankalar nezdindeki mevduat ile menkul kıymetlerinden oluşmaktadır. IMF tarafından tanımlanan Brüt Uluslararası Yükümlülükler kalemine ise, Merkez Bankası'nın yurtdışı yerleşiklere karşı olan kısa vadeli döviz borçlarına ek olarak bankaların Merkez Bankası'nda tuttıkları zorunlu karşılıklar ve serbest depo hesaplarının ilave edilmesiyle ulaşılmaktadır. Söz konusu kısa vadeli döviz yükümlülüklerini, Analitik Bilançodaki döviz borçları, akreditif bedelleri, kısa vadeli dış krediler, kısa vadeli kredi mektuplu döviz hesapları oluşturmaktadır. Kısaca bu tanımda net uluslararası rezervlere ulaşıırken düşülen yükümlülük kalemleri sadece Merkez Bankası bilançosunda yer alan döviz yükümlülükleridir.

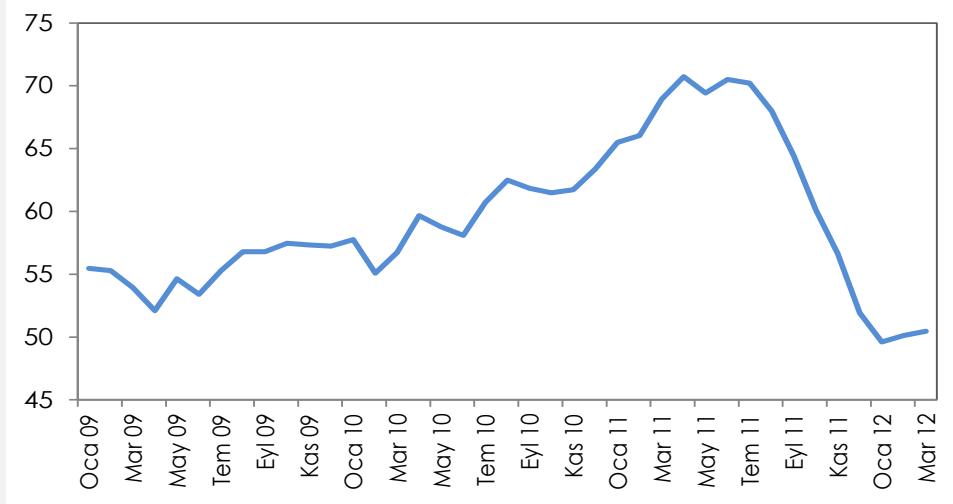
Aşağıdaki grafikte IMF tanımlı net uluslararası rezervlerin gelişimi gösterilmektedir. Merkez Bankası'nın döviz ihaleleri yoluyla döviz satın aldığı dönemde artış eğiliminde olan IMF-NUR, aynı

⁵ Buradaki yükümlülükler, kısa vadeli dış borç (KVDB) stokuna uzun vadeli dış borcun kalan vadesi bir yıldan kısa olan kısmının da eklenmesiyle hesaplanmıştır. Kapsam olarak, Merkez Bankası, Kamu sektörü, bankalar ve diğer sektörlerin kısa vadeli borçlarını içermektedir. Detaylı bilgi için bakınız: TCMB Ödemeler Dengesi Raporu 2011-I, Kutu 4, sayfa 26).

⁶ Buradaki yükümlülükler, TCMB sayfasında aylık olarak yayımlanan Uluslararası Rezervler ve Döviz Likiditesi tablosunda yer alan Merkezi Yönetim ile Merkez Bankası'nın vadesi 1 yıl içinde gelecek olan önceden belirlenmiş döviz yükümlülükleri ve şarta bağlı diğer döviz çıkışlarından oluşmaktadır. Detaylı bilgi için bakınız: TCMB Ödemeler Dengesi Raporu 2011-III, Kutu 2, sayfa 16).

şekilde 2011 yılı sonu ve 2012 yılı Ocak ayı içinde gerçekleştirilen satım yönlü döviz müdahaleleri neticesinde azalmıştır. 2012 Mart sonu itibarıyla IMF tanımlı net uluslararası rezervlerin düzeyi 50,5 milyar ABD dolardır.⁷

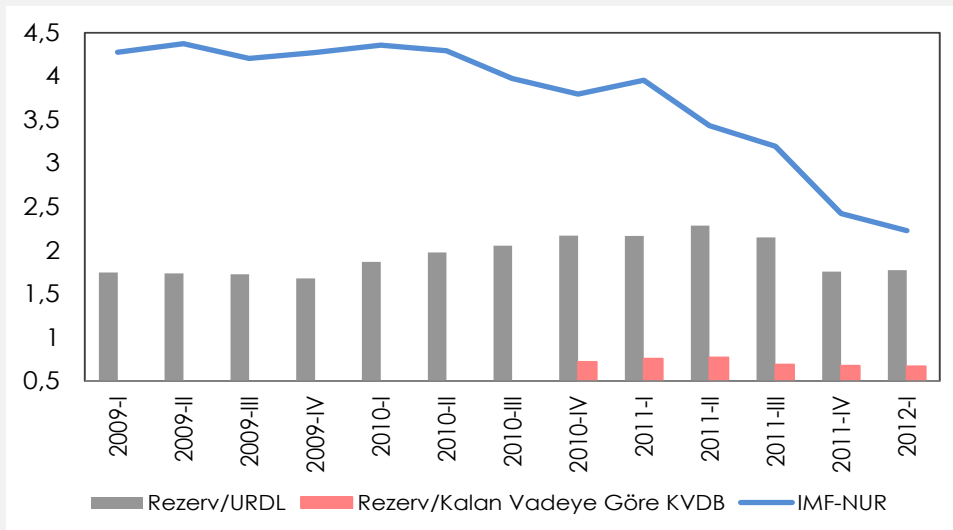
Grafik 1: IMF-NUR (milyar ABD doları)

Kaynak: TCMB.

Grafik 2, rezerv varlıkların yükümlülüklerle bölünmesi ile oluşturulan rezerv yeterlilik oranı olarak IMF-NUR'u ve daha önceki raporlarda oluşturulan iki rezerv yeterlilik oranını bir arada göstermektedir. Buna göre IMF-NUR, 2010 yılı ikinci yarısından itibaren yükümlülüklerdeki artış oranının brüt rezervlerdeki artış oranının üzerinde gerçekleşmesinden dolayı aşağı doğru eğimli seyretmekle birlikte dönem boyunca diğer iki göstergenin üzerinde gerçekleşmiştir. Mart sonu itibarıyla bakıldığında, Merkez Bankası rezervlerinin yükümlülüklerine oranı yüzde 223 düzeyindedir.

Grafik 2: IMF-NUR ve Diğer Rezerv Yeterlilik Göstergeleri

Kaynak: TCMB.

⁷ Net uluslararası rezerv verisi, Merkez Bankası Haftalık Bülten, Tablo 1.5'te haftalık bazda yayımlanmaktadır.

IV. Ek Tablolar

Dış Finansman İhtiyacı ve Finansman Kaynakları (milyar ABD doları)

	2011				2011	2012 I
	I	II	III	IV		
Finansman İhtiyacı	-19,9	-33,7	-25,7	-26,3	-105,5	-26,7
Cari İşlemler Dengesi (Cari Transferler Hariç)	-22,0	-23,4	-16,4	-17,1	-79,0	-16,7
Borç Senedi ve Kredi Geri Ödemeleri	-9,0	-11,5	-9,7	-10,2	-40,5	-10,9
Borç Senetleri (Yurtdışı)	-1,0	-0,8	0,0	0,0	-1,8	-1,0
Uzun Vadeli Krediler	-8,0	-10,7	-9,7	-10,2	-38,7	-9,9
Ticari Krediler	-0,1	-0,1	-0,2	0,0	-0,4	0,0
Merkez Bankası	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
(IMF)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Genel Hükümet	-1,0	-1,6	-1,4	-1,7	-5,7	-1,0
(IMF)	-0,5	-0,6	-1,0	-0,7	-2,8	-0,6
Bankalar	-1,3	-2,0	-2,1	-1,6	-6,9	-2,6
Diğer Sektörler	-5,7	-7,1	-6,0	-6,9	-25,6	-6,3
Diğer Varlıklar (- artışa işaret etmektedir) 1/	11,1	1,3	0,4	1,1	13,9	0,9
Finansman Kaynakları	19,9	33,7	25,7	26,3	105,5	26,7
Cari Transferler	0,4	0,3	0,5	0,6	1,7	0,4
Sermaye Hesabı	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Doğrudan Yatırımlar (Net)	3,3	2,2	4,3	3,7	13,4	2,3
Hisse Senetleri (Net)	-1,3	0,5	0,4	-0,6	-1,0	0,9
Borç Senetleri ve Krediler	25,7	25,4	12,5	17,9	81,5	14,7
Borç Senetleri	10,9	6,4	-1,9	6,7	22,0	4,5
Yurtiçi (Net)	6,6	5,1	-1,9	5,2	15,0	0,4
Yurtdışı	4,3	1,3	0,0	1,5	7,1	4,1
Uzun Vadeli Krediler	11,1	13,4	11,1	11,8	47,3	10,0
Ticari Krediler	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1
Merkez Bankası	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
(IMF)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Genel Hükümet	0,7	2,1	0,9	1,2	4,9	0,6
(IMF)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Bankalar	2,5	3,0	3,6	3,4	12,5	2,3
Diğer Sektörler	7,9	8,2	6,5	7,1	29,8	7,0
Kısa Vadeli Krediler (Net)	3,7	5,6	3,4	-0,5	12,1	0,1
Ticari Krediler	-0,4	1,8	2,6	-1,7	2,3	-0,2
Merkez Bankası	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Genel Hükümet	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Bankalar	3,6	2,8	0,2	0,1	6,8	-0,7
Diğer Sektörler	0,4	1,0	0,5	1,1	3,0	1,1
Mevduatlar (Net)	-5,8	1,2	3,1	-2,9	-4,4	3,7
Diğer Yükümlülükler	0,0	0,2	0,3	0,0	0,5	0,0
Net Hata ve Noksan	2,8	5,4	2,2	1,5	11,9	3,9
Bankalar Efektif ve Mevduatı 2/	-1,2	4,3	-1,9	-1,1	0,1	1,5
Rezerv Varlıklar 2/	-3,9	-5,8	4,4	7,2	1,8	-0,7

Kaynak: TCMB.

1/ Bankaların Döviz Varlıkları hariç

2/- artışa işaret etmektedir.

Ödemeler Dengesi Borç Yaratıcı ve Borç Yaratmayan Akımlar (milyar ABD doları)

	2011				2011	2012
	I	II	III	IV		
A) Cari İşlemler Dengesi	-21,6	-23,1	-15,9	-16,6	-77,2	-16,3
B) Sermaye ve Finans Hesapları	18,8	17,8	13,7	15,1	65,3	12,4
Sermaye Hesabı	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Finans Hesapları	18,8	17,8	13,7	15,1	65,4	12,4
Varlıklar	8,9	5,2	-1,8	-0,8	11,5	0,1
Doğrudan Yatırımlar	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Portföy Yatırımları	-0,9	-0,4	-0,3	-0,8	-2,5	-2,3
Diğer Yatırımlar	0,7	1,6	-0,3	0,6	2,7	0,8
Diğer Yatırımlar	9,1	4,0	-1,2	-0,7	11,3	1,6
Yükümlülükler	13,8	18,4	11,1	8,7	52,0	13,0
Borç Yaratmayan İşlemler	3,0	3,2	5,2	4,0	15,4	5,4
Doğrudan Yatırımlar 1/	4,2	2,5	4,6	4,6	15,9	4,5
Portföy Yatırımları/Hisse Senetleri	-1,3	0,5	0,4	-0,6	-1,0	0,9
Diğer Yatırımlar/Diğer Yükümlülükler 2/	0,0	0,2	0,3	0,0	0,5	0,0
Borç Yaratıcı İşlemler	10,8	15,2	5,9	4,7	36,6	7,6
Portföy Yatırımları/Borç Senetleri	9,9	5,7	-1,9	6,7	20,3	3,5
Ticari Krediler	-0,5	1,8	2,4	-1,7	2,0	-0,1
Krediler	7,2	6,5	2,4	2,6	18,7	0,5
Mevduatlar	-5,8	1,2	3,1	-2,9	-4,4	3,7
Diğer Yatırımlar/Diğer Yükümlülükler 2/	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Rezerv Varlıklar	-3,9	-5,8	4,4	7,2	1,8	-0,7
C) Net Hata ve Noksan	2,8	5,4	2,2	1,5	11,9	3,9

Kaynak: TCMB.

1/ Doğrudan Yatırımlar içerisinde yer alan "Diğer Sermaye", Borç Yaratıcı İşlemler altındaki Krediler kaleminde gösterilmektedir.

2/ Uluslararası Para Fonu (IMF) tarafından 2009 Ağustos ve Eylül aylarında IMF üyesi ülkelere, Fon'daki kotlarına paralel olarak SDR tahsisatı yapılmıştır. Buna göre, Türkiye'ye tahsis edilen SDR karşılığı 1.497 milyon ABD doları, ödemeler dengesi istatistiklerinde "Finans Hesapları" altında "Diğer Yatırımlar / Diğer Yükümlülükler" ve "Rezerv Varlıklar / Resmi Rezervler / Döviz Varlıkları" kalemleri altında kaydedilmiştir.

Uluslararası Yatırım Pozisyonu (milyar ABD doları)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012 I
Uluslararası Yatırım Pozisyonu, net	-314,1	-200,3	-276,9	-360,7	-321,2	-379,4
Varlıklar	170,1	186,4	181,0	184,5	177,9	182,2
Yurt dışında doğrudan yatırımlar	12,2	17,8	22,3	22,5	26,4	28,7
Portföy yatırımları	2,0	2,0	1,9	2,3	1,8	1,4
Hisse senetleri	0,1	0,1	0,2	0,4	0,3	0,2
Borç senetleri	1,9	1,9	1,7	1,9	1,5	1,2
Diğer yatırımlar	79,5	92,4	82,0	73,7	61,3	60,8
Ticari krediler	10,3	8,6	9,3	10,5	11,1	11,7
Krediler	1,9	2,4	2,6	2,6	2,6	2,6
Efektif ve Mevduatlar	65,1	79,2	67,7	58,2	45,1	44,0
Bankalar	34,6	46,0	40,1	26,6	26,1	25,0
Yabancı para	34,6	42,7	37,4	24,1	22,2	19,5
Türk lirası	n.a.	3,4	2,7	2,5	3,9	5,4
Diğer sektörler	30,5	33,2	27,5	31,6	19,0	19,0
Diğer varlıklar	2,3	2,3	2,4	2,5	2,5	2,5
Merkez Bankası	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5
Genel Hükümet	0,8	0,8	0,9	1,0	1,0	1,0
Rezerv varlıklar	76,4	74,2	74,8	86,0	88,3	91,3
Parasal altın	3,1	3,2	4,1	5,3	9,9	11,2
Özel Çekiş Hakları	0,1	0,0	1,5	1,5	1,5	1,5
IMF nezdinde rezerv varlıklar	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Yabancı Para	73,1	70,8	69,0	79,1	76,8	78,5
Döviz varlıkları ve mevduatlar	5,4	4,1	5,1	7,8	10,8	5,9
Menkul kıymetler	67,7	66,8	63,9	71,3	66,0	72,5
Diğer	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Yükümlülükler	484,2	386,7	457,9	545,2	499,0	561,7
Yurt içinde doğrudan yatırımlar (*)	155,1	80,4	143,7	185,8	138,8	175,6
Portföy yatırımları	120,6	68,8	91,2	118,4	109,4	127,5
Hisse senetleri	64,2	23,2	47,2	61,5	39,1	51,0
Borç senetleri	56,4	45,6	43,9	56,9	70,3	76,6
Bono ve tahviller	56,4	45,6	43,9	56,9	70,3	76,6
Genel Hükümet	56,4	45,6	43,9	55,5	66,1	71,9
Yurt içi	32,2	20,4	21,1	32,7	37,5	42,1
Yurt dışı	24,3	25,2	22,9	22,8	28,5	29,8
Bankalar	0,0	0,0	0,0	1,1	4,0	4,5
Diğer Sektörler	0,0	0,0	0,0	0,2	0,2	0,2
Diğer yatırımlar	208,5	237,5	223,0	241,0	250,8	258,5
Ticari krediler	21,5	22,6	21,6	23,4	25,7	25,7
Diğer sektörler	21,5	22,6	21,6	23,4	25,7	25,7
Uzun vade	0,4	0,6	0,5	0,6	0,3	0,4
Kısa vade	21,1	22,0	21,1	22,8	25,4	25,3
Krediler	160,3	183,5	167,7	171,6	185,7	188,0
Merkez Bankası	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
IMF kredileri	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Diğer uzun vade	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kısa vade	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Genel Hükümet	30,1	33,5	34,7	36,0	34,9	34,6
Uzun vade	30,1	33,5	34,7	36,0	34,9	34,6
Kısa vade	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Bankalar	39,1	40,1	35,4	47,4	58,5	57,9
Uzun vade	31,5	30,6	29,1	29,3	34,3	34,0
Kısa vade	7,5	9,5	6,3	18,1	24,2	24,0
Diğer sektörler	91,2	109,9	97,5	88,2	92,3	95,5
Uzun vade	89,8	108,1	96,6	86,0	87,6	89,4
Kısa vade	1,4	1,8	1,0	2,3	4,7	6,1
Mevduatlar	26,6	31,4	32,2	44,6	38,0	43,3
Merkez Bankası	15,8	14,1	13,3	11,8	9,7	9,7
Bankalar	10,8	17,3	18,9	32,8	28,3	33,6
Yabancı para	7,0	9,4	10,1	15,2	19,9	24,4
Türk lirası	3,8	7,9	8,8	17,6	8,4	9,2
Diğer yükümlülükler (**)	0,0	0,0	1,5	1,5	1,5	1,5

Kaynak: TCMB

(*) Gösterge niteliğindeki aylık yurt içi doğrudan yatırım stokları yıl sonu verilerinin piyasa fiyatları ve kur değişimleri dikkate alınarak yeniden değerlendirilmesi ve ödemeler dengesi istatistiklerinde yer alan akım verilerin ilave edilmesiyle hesaplanmaktadır.

(**) Uluslararası Para Fonu (IMF) tarafından Türkiye'ye tahsis edilen tutarlar bu kalemdedir.